

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Bakalářská práce

Michal Kugler

Kriminalita a fungování policejních sil v Londýně ve druhé polovině 19. století

Crime Rate and the Functioning of the Police Forces in London

in the Second Half of the 19th Century

Vedoucí bakalářské práce

Prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Praha 2016

1

Poděkování: Rád bych poděkoval prof. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D. za odbornou pomoc při psaní této bakalářské práce, za rady a připomínky při její tvorbě, za trpělivost a ochotu po celou dobu tvoření bakalářské práce. Prohlášení: Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyly předloženy k získání jiného nebo stejného akademického titulu. V Praze dne: Podpis

2

Autor se v bakalářské práci zaměřil na analýzu zločineckého podsvětí a fungování

Abstrakt policejních sil v Londýně za vlády královny Viktorie. Na základě dobových pramenů analyzoval situaci v metropoli, činnost a metody příslušníků kriminálních elementů a členů Metropolitní policie. Zároveň představil několik příkladů zločinného jednání a fungování policejní služby ve viktoriánském Londýně. Bakalářská práce je rozdělena na čtyři části. V první se autor ve stručnosti soustředil na politickou, hospodářskou a sociální situaci od nástupu královny Viktorie na trůn v roce 1837. Druhá část zaměřena na město Londýn, urbanizaci města a život jeho obyvatel. Třetí část je věnována analýze zločinců a jejich důvodů pro páchání trestné činnosti. V poslední části se autor zaměřil na vznik a rozšíření Metropolitní policie. Vycházel především ze studia vydaných pramenů a anglické odborné literatury. Abstract functioning of police forces in London in time of Queen Victoria. He attempted on the basis of narrative sources to analyze situation in metropolis, activities and methods of criminal elements and members of Metropolitan Police. He introduced several examples of criminal acting and police service operations in Victorian London. shortly on the political, economical and social history starting with a succession of English throne by Queen Victoria in 1837. The second part is focused on City of London, urbanization and life of the inhabitants. The third part is oriented on analysis of criminals and their motives for committing crimes. In the last part author discussed origins and dissemination of Metropolitan Police. The author primarily worked with narrative sources and English historical literature.

The author in the bachelor thesis focused on a analysis of crime underworld and

The bachelor thesis is divided into four parts; in the first part the author focused

3

polovina 19. století

Klíčová slova: Velká Británie, Londýn, kriminalita, policejní jednotky, druhá

Key words: Great Britain, London, Crime Rate, Police Forces, the 1850s-1890s

4

Obsah

Abstrakt	3	Úvod
.....	6	Velká Británie v době
královny Viktorie	9	I) Monarchie a politika ve viktoriánském
období	9	II) Hospodářství
.....	14	III) Sociální situace
.....	15	Londýn ve druhé polovině 19.
století.....	17	I) Město Londýn
.....	17	II) Rozlehlost Londýna
.....	18	III) Chudoba a špína Londýna
.....	20	Zločin ve viktoriánské době
.....	25	I) Prostředí zločineckého
podsvětí.....	25	II) Zloději
.....	27	III) Žebráci
.....	33	IV) Opilci
.....	36	IV) Prostitutky
.....	37	VI) Vrazi
.....	40	Police v době viktoriánské
.....	51	I) Počátky Metropolitní policie
.....	51	II) Příklady policejní práce
.....	56	Závěr
.....	58	Prameny a
literatura.....	60	

5

Na opačné straně stáli příslušníci zákona, členové Metropolitní policie, ochránci

Úvod Kriminalita neodmyslitelně patřila k životu lidí napříč historií. Jinak tomu nebylo ani v Londýně ve druhé polovině 19. století. Obyvatelé britské metropole se s ní denně setkávali v jejích nejrůznějších podobách. Obtěžování od opilců, žebráků a pohoršení budících prostitutek bylo naprosto běžné. V nekonečném davu proudícím ulicemi města byli lidé vystaveni všudypřítomným kapsářům. Svoji činnost provozovali příležitostní zlodějníci i profesionální zloději a město jim k tomu poskytovalo příhodné podmínky. Docházelo k vykrádání bytů i domů bytovými zloději. Byl okraden ten, kdo „naletěl“ nejrůznějším podvodníkům. Lidé se stávali oběťmi i těch nejtěžších zločinů, a to zabití a vražd. Velikost viktoriánského Londýna a obrovská hustota jeho obyvatelstva vytvářela pro existenci zločinnosti mimořádně vhodné podmínky. Složitá geografie metropole umožňovala páčání značného množství nejrůznějších deliktů a ztěžovala práci policejních sil. početných obyvatel Londýna. Přes počáteční těžkosti spojené se zaváděním organizované policie se postupně Metropolitní policie (Scotland Yard) stala účinným nástrojem k potírání

kriminality v hlavním městě. Policejní složky si získaly respekt a díky jejich práci se dařilo zločinnost ve stále rostoucím Londýně držet v únosných mezích. Postupně bylo dosaženo mnoha úspěchů při objasňování spáchaných trestných činů. Počet vyřešených kriminálních případů rostl. Velký podíl na tom mělo detektivní oddělení, do kterého byli vybráni nejlepší policisté, schopní řešit i nejtěžší zločiny. Pouze události v roce 1888, spojené s vraždami prostitutek ve čtvrti Whitechapel, otrásly důvěrou veřejnosti v práci policie, když vrah, zvaný Jack Rozparovač, nebyl přes veškeré úsilí celého Scotland Yardu nikdy dopaden. I přes tento neúspěch byla činnost městské policie obrovským přínosem po celé období druhé poloviny 19. století. Její zásluhou se život pro obyvatele Londýna stal bezpečnější, klidnější a příjemnější. 19. století jsem si vybral z několika důvodů. Toto období odpovídalo přibližně době vlády královny Viktorie a nabízelo zajímavý pohled na vývoj v oblasti zločinu a jeho potírání během jejího panování. Dále toto téma slibovalo alespoň částečné proniknutí do určité tajemnosti Londýna s jeho podsvětím.

Téma kriminality a činnosti policie v hlavním městě Velké Británie ve druhé polovině

6

Práci jsem se rozhodl rozdělit do čtyř částí, přičemž kapitole pojednávající o

Při studiu pramenů o Londýně druhé poloviny 19. století jsem se zaměřil na negativa, která toto město vykazovalo, ať už to byla jeho nepřírozeně velká rozloha, přelidněnost, špína nebo chudoba. Snažil jsem se poukázat na důsledky z toho plynoucí pro tehdejší obyvatele. Hledal jsem souvislosti a chtěl jsem upozornit na skutečnost, že špatné prostředí, ve kterém lidé vyrůstají a ve kterém jsou nuceni žít, utváří jejich osobnosti a má vliv na jejich chování a jednání. Nedá se samozřejmě tvrdit, že všichni chudí byli předurčení ke zločinu a všichni finančně dobře zabezpečení byli bezúhonní. Přesto kriminalita našla živnou půdu především v chudých a zanedbaných čtvrtích města. příslušnicích kriminální vrstvy jsem věnoval největší pozornost. První kapitola stručně shrnuje život a vládu královny Viktorie od jejího nástupu na trůn až po její úmrtí. Dále obecně charakterizuje stav hospodářství v Anglii a jeho vliv na život obyvatel. V druhé kapitole své bakalářské práce jsem se snažil nastínit život ve viktoriánském Londýně, představit město, které bylo dějištěm nejrůznějších zločinů. K pochopení prostředí, ve kterém obyvatelstvo žilo, bylo třeba vyzdvihnout specifika této metropole, která neměla ve své době srovnání s žádným jiným evropským velkoměstem. Pohled na mapu Londýna s jeho obrovskou rozlohou, hustou zástavbou a nesmírným počtem ulic vyvolává téměř strach. Jak zde bylo možno orientovat se? Jak se pohybovat v tak rozlehlém městě? Jaké zde byly podmínky k bydlení? Jak byl Londýn zásobován vodou? Bylo možné dodržovat v takové metropoli hygienu? Našla se zde práce pro všechny? Nepůsobilo město depresivně na své obyvatele? A neovlivnilo nakonec samo město i míru zločinnosti? Třetí část má za cíl analyzovat kriminální prostředí v Londýně a charakterizovat jednotlivé skupiny pachatelů zločinů. Zaměřil jsem se zejména na zkoumání chování zločinců a jejich adaptaci pro život ve městě a jeho využívání jako zdroje příjmu pro jejich způsobu života. Snažil jsem se ukázat, jaké motivy měly různé typy zločinců pro to, co dělali. Co obsahovalo spáchaní kriminálního činu, co obnášela příprava, vlastní provedení a následné užití kořisti. Zjištění jsem se snažil doložit na několika zdokumentovaných případech. Některé části kapitoly jsou zaměřeny na mladistvé. V některých nekalých činnostech nacházely děti a mladiství široké uplatnění, ať už působily samostatně, ve skupinkách nebo ve spolupráci s dospělými zločinci. Poslední čtvrtá část je analýzou vzniku a fungování Metropolitní policie v Londýně, policejní služby, vnímání policie běžnými obyvateli i zločineckým podsvětím. V českém prostředí lze nalézt mnoho publikací zabývajících se Británií a Londýnem v průběhu 19. století. Ve své práci jsem se přirozeně reflektoval biografii britské panovnice

7

od Lyttona Stracheye (Královna Viktorie), ve které se věnuje její vládě a osobnímu životu a také jejímu jednání s premiéry Velké Británie v průběhu let a jejím názorům na ně. Při práci na kapitole Londýn v průběhu 19. století jsem vycházel z obsáhlých monografií Davida Ackroyda (Londýn) a Christophera Hibberta (Londýn), kde jsem našel materiály pro pochopení struktury a života v Londýně. Důležitějšími byly materiály anglické provenience. Francis Sheppard (London: A History) se ve své práci zabývá

podrobným vývojem Londýna v průběhu staletí. Přínosnými byly části analyzující vliv železnice na změny v hlavním městě a v životech obyvatel. Stěžejní pro zhotovení této práce bylo dílo Roye Portera (London: A Social History) zejména pro pochopení slumů a jejich významu pro kriminální živly. Dále obsahovalo důležité informace z oblasti bydlení, hygieny a průmyslu v metropoli. Mayhew se ve svých pracích zabýval sociální tematikou a na vlastní oči pozoroval situaci v chudinských čtvrtích Londýna. Dílo vzniklé ve spolupráci s Johnem Binnym (The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life) obsáhle líčí vězeňství ve viktoriánském Londýně a také představuje klasifikaci kriminálníků za základě metod a způsobů páchaní trestných činů. James Greenwood (The Seven Curses of London) charakterizuje situaci ve zločineckém prostředí. Odborné práce autorů Kellowa Chesneyho (The Victorian Underworld) a Catharine Arnoldové (Underworld London) byly důležitými zdroji informací o životě zlodějů a žebráků v metropoli. Obě práce jsou věnovány různým způsobům páchaní trestné činnosti, jejich příčinám a důsledkům.

Pro kapitolu o kriminalitě byly stěžejní anglické materiály z 19. století. Henry

Materiálem pro poslední kapitolu o policii byla především práce Gregoryho Durstona

V poslední řadě je nutné zmínit rozsáhlou internetovou databázi The Victorian

(Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London) pojednávající o vzniku Metropolitní policie. Pro pochopení policejní služby byly velmi přínosné poznámky H. Childse ("Police-Duty" Catechism and Reports). Dictionary (<http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>) od Lee Jacksona, kde shromáždil množství materiálů z 19. století ať se jednalo o poznámky běžných lidí či odborné publikace tehdejších autorů.

8

První kapitola Velká Británie v době královny Viktorie I) Monarchie a politika ve viktoriánském období Když Velká Británie vstoupila do druhé poloviny 19. století, měla její královna

Viktorie¹ za sebou prvních třináct let vlády.² V počátcích vládnutí jí byl oporou lord Melbourne³, ministerský předseda a vůdce liberálů. Tento vzdělaný politik se jí stal rádcem i osobním přítelem. Viktorie nastoupila v roce 1837 na trůn sotva osmnáctiletá a teprve se vymaňovala z vlivu své matky, vévodkyně z Kentu a jejího poradce Johna Conroye.⁴ Během příštích čtyř let ji Melbourne školil v umění politiky a doučování Viktorie bylo vyvrcholením jeho kariéry.⁵

Pokud jde o sociální záležitosti, za jeho působení nedocházelo k reformám, které by

zlepšily postavení dělníků a dětí v továrnách. „Hluboce nesouhlasil s návrhem zákona na rozšíření volebního práva. Byl příliš skeptický, než aby věřil v jakýkoli pokrok. Raději se snažte nekonat dobro – zněl jeden z jeho výroků. Svobodný obchod je prelud; volební právo je nesmysl a něco takového jako demokracie neexistuje.“⁶ Vzdělání chudých považoval za zbytečné a více než dvanáctihodinovou práci dětí v továrnách odmítal řešit. Zasloužil se však o snížení počtu hrdelních zločinů, o reformy místních samospráv a reformu chudinských zákonů. Ta zmírňovala podmínky, za kterých byly chudým povoleny úlevy, a zavedla povinné přijímání do chudobinců.⁷ požádala budoucího premiéra, konzervativce Roberta Peela⁸, aby vytvořil vládu, ale došlo ke krizi, když se královna odmítla vzdát svých dvorních dam ze strany Whigů.⁹ Peel za těchto okolností úřad nepřevzal a Melbourne pokračoval ve vládě, ale i nadále ztrácel podporu. Po

Jeho podpora v parlamentu postupně klesala a v roce 1839 rezignoval. Královna

¹ Narodena 1819, zemřela 1901, otec Eduard August Hannoverský, vévoda z Kentu a Strathearnu,

matka saská princezna Viktorie Sasko-Kobursko-Saalfeldská.

2 Nastoupila na trůn 20. června 1837 po úmrtí krále Viléma IV. (1765–1837), korunována byla 28.

června 1838.

3 William Lamb, vikomt Melbourne, ministerský předseda (1. volební období 16. červenec 1834 – 14.

4 Sir John Ponsonby Conroy (1786-1854) byl armádním důstojníkem a působil jako finanční poradce

listopad 1834, 2. volební období 18. duben 1835 – 30. srpen 1841). vévodkyně z Kentu. Mezi královskou rodinou byl nepopulární kvůli jeho snahám zajistit regentství vévodkyni z Kentu.

5 http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne [05.04.2014 10:32]. 6 Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 62. 7 http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne 8 Robert Peel, 2. baronet (1788-1850), ministerský předseda (1. volební období 10. prosinec 1834 – 8.

duben 1835, 2. volební období 30. srpen 1841 – 29. červen 1846). 9 Peel královně naznačil, že monarcha by neměl dávat najevo svou podporu politické straně v opozici. Žádal, aby některé ze svých dosavadních dvorních dam nahradila manželkami politiků z konzervativní strany.

9

hlasování o nedůvěře iniciované konzervativci v roce 1841 Melbournova vláda rezignovala a on se 30. srpna vzdal postu předsedy vlády.

Viktorie se v roce 1840 provdala za německého prince Alberta.¹⁰ Iniciativní a

cílevědomý princ neměl žádnou politickou moc, ale v roce 1841, po vítězství konzervativců ve volbách, se jeho postavení změnilo. Ministerským předsedou se stal Robert Peel, a protože královna ztratila oblíbeného lorda Melbournea, hledala oporu v manželovi. Albert se stal jejím osobním tajemníkem a začal uskutečňovat reformu dvorního hospodářství. Postupem času se z něj stal „rozhodný muž pevných zásad, jenž se s neúnavnou energií soustřeďoval na vykonávání náročných státnických úkolů a na řešení nejdůležitějších problémů státu.“¹¹ Až do své smrti v roce 1861 „zaujímal v anglickém veřejném životě jedinečné místo a v užším kruhu politiků byl uznáván jako nutná a užitečná součást státního mechanismu.“¹² zavedení daně z příjmu jako pětiletého přechodného opatření, dále snížení nebo zrušení cla na zboží a zrušení Obilních zákonů v roce 1846 po irském hladomoru. Po zrušení Obilních zákonů Peel odstoupil.

Za Peelova působení v úřadě byla uskutečněna řada ekonomických reforem, včetně

Když v březnu 1854 vypukla Krymská válka¹³, nastal problém s postem premiéra,

neboť se této funkce nechtěl v tak složitém období nikdo ujmout. Nakonec královna jmenovala v roce 1855 předsedou vlády lorda Palmerstona¹⁴ a během jeho funkčního období Anglie v Krymské válce triumfovala.¹⁵ Následovalo potlačení povstání v Indii¹⁶ a v roce 1858 zrušení Východoindické společnosti, která zde vykonávala koloniální správu. Indie se stala tzv. korunou kolonií, zcela závislou na Británii.

V roce 1859 byl Palmerston jedním ze zakládajících členů liberální strany. Krátce

nato ho královna Viktorie vyzvala, aby vytvořil další vládu, protože neexistoval alternativní kandidát na místo premiéra. V roce 1865, po hlasování o vyslovení nedůvěry, Palmerston svolal všeobecné volby, které přesvědčivě vyhrál, ale ještě téhož roku zemřel.

Po smrti svého manžela prince Alberta na konci roku 1861 se královna dobrovolně uchýlila do ústraní. Neúčastnila se státních slavností ani společenských akcí a svým

královny Viktorie.

10 Francis Charles August Albert Emanuel ze Saska-Coburg-Gothy (1819–1861), bratranec a manžel

11 Strachey, L. G., c. d., s. 166. 12 Strachey, L. G., c. d., s. 195. 13 Probíhala v letech 1853-55, ukončena byla Pařížským mírem v roce 1856. 14 Henry Temple, 3. vikomt Palmerston (1784-1865), ministerský předseda (1. volební období 6. únor

1855 – 19. únor 1858, 2. volební období 12. červen 1859 – 18. říjen 1865). konfliktu došlo také k několika skandálům např. nedostatečné zásobování, špatná zdravotní situace. Tames, R., Political London, London 2007, s. 86.

15 Britská armáda nebojovala proti žádné evropské mocnosti od porážky Napoleona v roce 1815. Během

16 Povstání sipáhiů bengálské armády v Mérathu u Dillí v roce 1857.

10

poddaným se naprosto vzdálila. Následující roky zasvětila památce svého muže. Snažila se jít pevně v jeho stopách při práci na státnických záležitostech, což ji vysilovalo. Vytkla si za cíl pokračovat v jeho díle a všechny své poddané přesvědčit o princových kvalitách a jeho dokonalosti. Veřejnost toto odmítala, královnino dlouholeté truchlení a společenská izolace se jí nelíbily a obliba Viktorie rok od roku klesala.¹⁷

V letech 1862 až 1866 vedl vítěznou stranu whigů William Ewart Gladstone.¹⁸

Ačkoliv byl žákem Roberta Peela, který se kdysi těšil přízni a uznání královny Viktorie i prince Alberta, Gladstone toho u královny nikdy nedosáhl.¹⁹ Přes všechny své snahy a úctu a oddanost, které jí projevovat, dávala přednost Benjaminu Disraelimu.²⁰ Ten získal její důvěru i náklonnost, i když zpočátku především za oceňování osoby prince Alberta. Od roku 1866 byla u moci konzervativní strana a Disraeli vykonával funkci lorda kancléře pokladu a vůdce sněmovny. Za dva roky se stal prvním ministrem, ale jen na období devíti měsíců do dalších voleb.²¹

Volby v roce 1868 přivedly zpět Williama Gladstona a ten se ve funkci ministerského

předsedy pustil s velkou energií během pěti let funkčního období do řady reforem.²² Pro královnu nastalo obtížné období, kdy se musela probírat mnoha návrhy nových zákonů a čelit protestům veřejnosti ohledně vysokých nákladů na monarchii.²³ I když to byl právě premiér Gladstone, kdo nakonec uhájil v parlamentu pro královskou rodinu požadované příjmy, vztah královny k němu se ani poté nezlepšil.

V důsledku vyhraných voleb v roce 1874 se ministerským předsedou stal Benjamin

Královna těžce nesla, že „obrovské starosti a úzkost a tvrdá práce celých deseti let, kdy zůstala sama bez pomoci“ zůstaly nepochopeny. Její obliba u veřejnosti byla nejnižší za celý dosavadní život. „Kdyby byla Viktorie zemřela na počátku sedmdesátých let, není pochyb o tom, že svět by byl její vládu prohlásil za naprostý nezdar.“²⁴ Disraeli, a tím začala éra pevného přátelství a spolupráce s královnou. Viktorie měla po letech opět někoho, kdo jí dokázal pomoci se státnickými problémy, vysvětlit všechny záležitosti a ještě ji zahrnout komplimenty. Vracela se jí sebedůvěra, změnilo se i její vystupování, které 17 Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 197-205. 18 William Ewart Gladstone (1809-1898), ministerský předseda (1. volební období 3. prosinec 1868-17. únor 1874, 2. volební období 23. duben 1880-9. červen 1885, 3. volební období 1. únor 1886-20. červenec 1886, 4. volební období 15. srpen 1892-2. březen 1894). Prince Alberta, který měl být postaven v Kensingtonských zahradách. 27. únor 1868 – 1. prosinec 1868, 2. volební období 20. únor 1874 – 21. duben 1880).

21 Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 216-217. 22 <http://www.victorianweb.org/history/pms/gladston.html> [07.04.2016 18:47]. 23 Jednalo se o částku až 385 000 liber ročně. 24 Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 218-223.

20 Benjamin Disraeli, 1. hrabě z Beaconsfieldu (1804-1881), ministerský předseda (1. volební období

19 Gladstone urazil královnu Viktorii v roce 1866, když odmítl podpořit nákup kovu pro památník

se stalo sebevědomé až povýšené. Postupně opouštěla ústraní a účastnila se akcí na veřejnosti.²⁵ Disraeli dosáhl mnoha úspěchů, k nimž patřilo získání akcií ve Společnosti Suezského průplavu²⁶ v roce 1875 nebo přijetí řady zákonů.²⁷ Prosadil také zákon o změně královského titulu a jeho zásluhou mohla být Viktorie v roce 1876 prohlášena Indickou císařovnou. Snažil se rozšířit moc a prestiž Anglie, podporoval královnu v odvážné zahraniční politice a probudil v ní nadšení pro budování britského impéria.²⁸ Po volbách v roce 1880 se k moci vrátili liberálové. Během druhé Gladstonovy vlády se řešily především záležitosti Irska.²⁹ Gladstonova zahraniční politika byla méně úspěšná než jeho domácí politika.³⁰ Konzervativci a irští nacionalisté pracovali společně na odstranění jeho ministerstva, nakonec musel v roce 1885 rezignovat a byl nahrazen lordem Salisburyem³¹, který se stal předsedou vlády a ministrem zahraničí. Ten se již dříve aktivně prosazoval v politice. V roce 1866 byl jmenován ministrem pro Indii a stejně tak v roce 1874. Následovala funkce ministra zahraničí v roce 1878 a po smrti Disraeliho v roce 1880 se ujal vedení parlamentní opozice ve Sněmovně lordů vůči liberální vládě W. Gladstona. Po volbách v roce 1886, kdy zvítězili konzervativci v čele se Salisburyem, královna Viktorie s konečnou platností opustila ústraní a začala se naplno objevovat na veřejnosti. U příležitosti různých akcí ji všude čekalo vřelé přijetí. Padesáté výročí její vlády v roce 1887 provázely velkolepé oslavy, lid jí projevoval sympatie a provolával slávu. Byla zapomenuta neúspěšná doba po roce 1862.³² Roky zbývající do konce 19. století se vyznačovaly zlepšenými životními podmínkami většiny národa, bohatstvím země a bezpečím. V roce 1891 Salisburyho vláda schválila zákon o vzdělávání, který zavedl bezplatné základní vzdělání. V oblasti zahraniční

²⁷ Jednalo se například o Zákon o veřejném zdraví (Public Health Act), Zákon o zemědělských

²⁵ Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 224-228. ²⁶ Egyptský chedív Ismáíl vlastnil v polovině sedmdesátých let na 43 % akcií Suezského průplavu.

Kvůli finančním potížím byl nucen značné množství akcií prodat. Konzervativní vláda premiéra Disraeliho akcie odkoupila a tím získala ve společnosti paritu s Francií. Judd, D., Impérium, Praha 1999, s. 116. podnicích (Agricultural Holdings Act), Zákon o továrnách (Factory Act), Zákon o prodeji potravin a léků (Sale of Food and Drugs Act), Zákon o ochraně majetku (Conspiracy and Protection of Property Act). 1994, s. 15. v roce 1884 a Gladstone byl viněn z jeho smrti, když město padlo do rukou Mahdiho a jeho vojska. období 25. červenec 1886 – 11. srpen 1892, 3. volební období 25. červen 1895 – 11. červenec 1902).

²⁸ Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 226-232. ²⁹ Srov: Porter, B., Britannia's burden : the political evolution of modern Britain, 1851-1990, London

³⁰ Britská armáda se zapojila do akcí v Súdánu. General Gordon neuposlechl rozkaz evakuovat Chartúm

³¹ Robert Cecil, markýz Salisbury (1. volební období 23. červen 1885 – 28. leden 1886, 2. volební

³² Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 250-251.

politiky se Salisbury pokusil vyhnout politické angažovanosti v evropských záležitostech³³ a zachovával politiku nestrannosti, která byla později nazvána „splendid isolation“.³⁴ Problémy související s britským koloniálním panstvím se řešily diplomatickou cestou.³⁵ Královna přenechávala politiku lordu Salisburymu a ministrům, ale přála si být o všem dění pravidelně informována. Přes všechny úspěchy konzervativců získali ve všeobecných volbách v roce 1892 těsnou většinu liberálové. Premiér Salisbury odstoupil a William Gladstone sestavil svoji čtvrtou vládu. Ve svých 82 letech byl nejstarším ministerským předsedou. O rok později se dostal do sporu s opozicí kvůli návrhu na rozšíření královského námořnictva.³⁶ Nakonec na svou funkci rezignoval v roce 1894. Královna Viktorie se v posledních letech svého panování soustředila na svůj dvůr a na rozrůstající se rodinu. Oslava jubilea v roce 1897 byla odrazem slávy říše a lásky poddaných. O tři roky později na začátku roku 1901 královna Viktorie zemřela. Bylo jí 82 let.³⁷ Viktoriánská epocha se dá označit za jedno z nejúspěšnějších období v britských dějinách. Královna Viktorie, která vládla svým zemím

více než šedesát let³⁸, prozíravě využívala rad vzdělaných a zkušených politiků, především ministerských předsedů. „Británie se vyznačovala stabilním parlamentním demokratickým systémem, v němž výkonná moc spočívá v rukou vlády odpovědné parlamentu, kde hlavní roli hrají dvě politické strany Konzervativní strana a Liberální strana.“³⁹ Tyto dvě strany se střídaly u moci a utvářely politiku Velké Británie v druhé polovině 19. století. Vlastnilo početné obchodní loďstvo, díky němuž nemělo ve světě konkurenci. Stalo se centrem světového obchodu a mělo vedoucí úlohu v oblasti průmyslu. uskutečňovala britská vláda v 19. století. Politika nezávislosti a nevměšování se do konfliktů jiných evropských zemí dala Británii možnost zaměřit se na koloniální expanzi a postupné

Již během první poloviny 19. století se Spojené království stalo světovou velmocí.

K těmto úspěchům přispěla již zmíněná politika tzv. „skvělé izolace“, kterou

34 „splendid isolation“, zahraniční politika Velké Británie v 2. polovině 19. století spočívající v

33 <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/robert-gascoyne-cecil> [23.04.2016

12:21]. nevměšování se do záležitostí ostatních mocností na evropském kontinentu, pokud neohrožují zájmy Británie. Znamenala neuzavírání vojenských koalic s ostatními státy a soustředění se na koloniální politiku. Za datum ukončení je považován 30. leden 1902, kdy Británie podepsala vojenskou dohodu s Japonským císařstvím. 35 Anglo-německá dohoda z roku 1890 vyřešila potíže ve východní Africe, Velká Británie obdržela Zanzibar a Ugandu výměnou za Helgoland. Smlouva s Portugalskem v roce 1891 dala Británii další práva ve východní Africe. Prague Papers on the History International Relations. Prague : Institute of World History, 2008. Dostupné online. ISBN 978-80-7308-254-3. S. 567-572. (anglicky).

37 Strachey, L. G., Královna Viktorie, Praha 1993, s. 254, 268-269. 38 Vládla od 20. 6. 1837 do 22. 1. 1901. 39 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 11.

36 SKOKAN, Petr. Navy Estimates and Gladstone's Resignation. In SKŘIVAN, Aleš; SUPPAN, Arnold.

13

budování Britského impéria. Z kolonií získávala cenné suroviny a zároveň do těchto zemí vyvážela výrobky svého průmyslu. Kolonie dodávaly levné pracovní síly a obyvatelům Británie nabízely řadu pracovních příležitostí. Britové působili v koloniální správě, v armádě, a protože sem směřovaly mnohé investice, tak také v oblasti podnikání. „Na konci vlády královny Viktorie zabíralo Britské impérium 20 procent⁴⁰ zemského povrchu.“⁴¹ II) Hospodářství Anglická ekonomika 19. století se mohla úspěšně utvářet díky průmyslové revoluci, jež v druhé polovině 18. století odstartovala nevídané změny v oblasti výroby. Do té doby fungující manufaktury se přeměnily na továrny, vybavené novými stroji. Zaváděním strojů byla částečně nahrazena lidská práce. Během procesu industrializace vznikl svobodný trh pracovní síly, kde ten, kdo nepracoval na vlastní půdě, ve vlastní dílně nebo obchodě, prodával svoji pracovní sílu za mzdu. Výši jeho mzdy určoval vztah mezi nabídkou a poptávkou, tedy mezi požadavky továrníků a podnikatelů a mezi počtem dělníků a jejich schopnostmi. Díky vynálezu parního stroje a jeho využití ve výrobě stoupla poptávka po uhlí, výroba pracovních strojů si vyžádala zvýšenou těžbu železné rudy. Železo bylo nezbytné pro rychlý rozvoj železnice, který započal ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Využití železniční dopravy zjednodušilo přepravu zboží od výrobce ke spotřebiteli, stejně tak přepravu surovin od zdroje ke zpracovateli. Díky tomu, že lidé byli zaměstnáni při stavbě železnic, v dolech a továrnách, koupěschopnost obyvatelstva rostla a s ní i poptávka po zboží. V polovině 19. století se prosadily zásady liberalismu⁴², tedy „volného obchodu“, založeném na principu svobodného trhu, řízeném nabídkou a poptávkou. Byla odstraněna ochranná cla při vývozu i dovozu zboží a umožněna volná konkurence. pravidel „volného obchodu“ dostala prostor podnikavost všech tříd obyvatelstva. Rozvíjel se průmysl, obchod, stavebnictví i zemědělství. Vědecký a hmotný pokrok reprezentovala výstava výrobků⁴³ v roce 1851 v Hyde Parku v Londýně. Byla demonstrací Anglie jako

Největší ekonomický rozmach nastal v padesátých a šedesátých letech. Vlivem

41 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 11. 42 Podstatou liberalismu je představa o svobodě občana a jeho rovných právech, která vzrůstala z

asi čtvrtinu tehdejšího obyvatelstva. Kennedy, P., Vzestup a pád Velmocí, Praha 1996 s. 280. Prohlášení práv člověka a občana. Podle této představy nemá být jednotlivec omezován státem, pokud ve své činnosti neškodí jiným a neporušuje zákony. Stát má zaručovat svobodu slova, ale také svobodu podnikání a ochranu majetku. Od politického liberalismu je odvozován hospodářský. Ten zdůrazňoval zásadu „volného obchodu“, tj. zásadu svobodného trhu na základě nabídky a poptávky. 43 „Velká výstava výsledků práce a průmyslu všech národů“.

14

Této konjunkturu zasadila ránu krize evropského zemědělství, způsobená dovozem

Události z let 1870-1880 způsobily velké problémy jak anglickému zemědělství, tak i

III) Sociální situace V důsledku průmyslové revoluce se anglická agrární společnost přeměnila v

nejsilnější velmoci na poli průmyslu a obchodu. Stala se ukázkou bohatství a slávy britské říše, technologického pokroku a oslavou viktoriánské doby. levného obilí ze severoamerického kontinentu. Následovaly intervence vlád, opětovně zavedení cel a výsledkem těchto opatření byla skutečnost, že volný trh už v roce 1880 přestal prakticky existovat. průmyslu. Británie ztratila své vůdčí postavení a již nikdy je nezískala zpět. Krize v zemědělství, provázená krizí v průmyslu, měla za následek zhoršení životních podmínek pracujících. industriální. Lidé opouštěli venkov a přicházeli do měst, kde hledali práci. Rostl především počet obyvatel Londýna.⁴⁴ K tomu přispělo rozšiřování železnice ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Během méně než dvou dekád byla vybudována struktura národní železniční sítě a Londýn byl již propojen s Birminghamem, s Midlands a severem, s východní Anglií, s nejdůležitějšími městy na jižním pobřeží od Doveru po Plymouth a od Bristolu po Holyhead.⁴⁵ Také Londýnem vedla hustá železniční síť, jejíž budování si vyžádalo demolice mnohých ulic a náměstí. Zpočátku byla široká veřejnost nakloněna zbourání a vyčištění oblastí, kde vládlo přelidnění, kriminalita a nemoci. Nehygienické a zblázněné lokality v centru byly smeteny a vystěhovaní chudí měli jít bydlet do zdravějších čtvrtí. Ale zatímco střední třída mohla využívat rychlou železniční dopravu a stěhovat se do nově postavených předměstí, chudí obyvatelé si museli hledat nové bydlení v blízkosti svých zaměstnání. Byli totiž závislí na denním či hodinovém zaměstnání a v šedesátých letech se počet takových dělníků v centrálním Londýně pohyboval okolo 680 000.⁴⁶ Byli nuceni žít poblíž zdrojů práce, které pro ně byly dostupné, a v žádném případě si muž s týdenním příjmem ve výši jedné libry nemohl dovolit jízdné. Proto dávali přednost přestěhování do blízkých sousedních čtvrtí, které se tak stávaly velmi přeplněné. 47 Nastal úpadek londýnské City, bankéři a

44 V letech 1800-1830 počet obyvatel Londýna vzrostl z 856 000 na 1,5 milionu. 45 Sheppard, F., London: A History, New York 1998, s. 265. 46 V roce 1831 žilo v celé Británii (včetně Irska) kolem 24 milionů obyvatel a v roce 1891 to již bylo 37

milionů. Steinbach, S. L., Understanding the Victorians: Politics, Culture and Society in Nineteenth-Century Britain, London 2012, s. 52.

47 Sheppard, F., London: A History, New York 1998, s. 271.

15

obchodníci se stěhovali do nově postavených budov a v City žily už jen nejchudší vrstvy obyvatelstva. Pokud jde o hygienické podmínky, v důsledku vadné londýnské kanalizace byly otřesné, stejně jako zásobování pitnou vodou, která se čerpala ze znečištěné Temže. Ve městě plném kouře a mlhy s choroboplodnými zárodky vypukla v roce 1849 smrtící epidemie cholery, které padlo za obětí až čtyři sta lidí denně.⁴⁸ Pracovní a sociální podmínky na začátku druhé poloviny 19. století byly stále špatné. Dělníci a řemeslníci

museli pracovat až dvanáct hodin denně, dlouhou pracovní dobu měli i úředníci a nejdéle pracovali prodavači a nádeníci. Samostatnou kapitolou byla práce dětí. Některé si na sebe musely vydělávat již od raného dětství. V továrnách pracovaly dlouhé hodiny, až usínaly vyčerpáním. Jen polovina z celkového počtu dětí mohla navštěvovat školy, ostatní byly nuceny přispívat svojí bídnou mzdou do rodinných rozpočtů. Nejhůře na tom byla chudina, živící se jako sběrači odpadků na ulicích, smetištích a ve stokách. Až se zavedením „volného obchodu“ nastalo všeobecné zlepšení. Do té doby drahé potraviny začaly být dostupné, životní náklady obyvatelstva se snížily a mzdy zvolna rostly. Díky levným potravinám stoupala spotřeba a strava obyvatel byla kvalitnější než kdykoli dříve. Počet obyvatel rostl a měl vliv na zvýšení poptávky. negativní dopad především na pracující vrstvy obyvatelstva. Nastala nezaměstnanost a s ní zhoršení životní úrovně. V důsledku toho se začalo formovat dělnické hnutí. Zlepšení nastalo opět v posledním desetiletí 19. století.

Toto období konjunktury skončilo v osmdesátých letech hospodářskou krizí. Ta měla

48 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 13.

16

Druhá kapitola Londýn ve druhé polovině 19. století

I) Město Londýn „To město se mi vůbec nelíbí. Tlačí se tam všechny druhy lidí, ze všech zemí, co jich

pod nebesy jest. Každý ten rod si do města přináší vlastní nectnosti a zvyky. Nežije v něm nikdo, kdo by neupadl do toho či onoho zločinu...“⁴⁹ I když tento popis Londýna pochází z Kroniky Richarda z Devizes ze 12. století⁵⁰, jistě by se dal v mnoha případech použít i pro charakteristiku Londýna viktoriánského, Londýna plného lidí, hluku, špíny, kouře a zápachu. Jisté je, že prostředí, ve kterém určité vrstvy obyvatelstva byly nuceny žít, bylo živnou půdou pro zločinnost. Ani Henry James⁵¹ se nevyjadřuje o Londýně lichotivě: „Není snadné mluvit o Londýně přiměřeně a spravedlivě. Není to příjemné místo, není sympatické, veselé, pohodlné... Je pouze velkolepé. Můžete si sestavit dlouhatánský seznam důvodů, proč se musí zhroutit. Mlhy, kouř, špína, tma, vlhkost, vzdálenosti, ošklivost, brutální velikost, strašná početnost společnosti, způsob, jímž tato bezduchá velikost osudně ničí pohodu, pohodlí, konverzaci, dobré způsoby.“⁵² Během 19. století docházelo k prudkému rozvoji Londýna až do roku 1891.⁵³ V roce 1901 se počet jeho obyvatel rovnal počtu lidí žijících v osmnácti největších městech Velké Británie dohromady a byl stejný jako součet obyvatel Paříže, Berlína, Vídně a Sankt Petěrburgu. Tento dramatický přírůstek souvisel s celonárodním vývojem, obyvatelstvo Anglie a Walesu čítalo v roce 1821 dvanáct milionů, zatímco v roce 1901 již necelých třiatřicet milionů.⁵⁴ Tento růst byl nejvíce patrný na venkově. Právě zde však bylo čím dál těžší najít zaměstnání i místo k vybudování domova. Naproti tomu města a jejich hospodářství zažívala velký růst. Z venkova odcházeli nejčastěji mladí lidé, které lákal rozdíl mezi výší mezd v jejich venkovských domovech a ve městech. Měli různé možnosti, od cestování do průmyslových a obchodních měst v Anglii až po emigraci do USA, Kanady nebo Austrálie. Nejvíce odcházeli obyvatelé přelidněných zemědělských oblastí na jihu a východě Anglie. Blízkost Londýna byla pro ně velmi přitažlivá, stejně tak jeho ekonomika. V Londýně měli

⁴⁹ Richard of devizes, Chronicon de rebus gestis Ricardi Primi, 1192 cit. podle Inwood, S., Historie

⁵⁰ Richard of Devizes, mnich z Winchesteru. Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 71. ⁵¹ Henry James (1843-1916) byl americký spisovatel a literární kritik. Od roku 1876 žil trvale v

Londýna, Praha 2003, s. 7 Londýně.

⁵² Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 7. ⁵³ Za období 1851-1891 přibýly v Londýně 3 miliony lidí. ⁵⁴ Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 379

II) Rozlehlost Londýna Dříve než se 19. století dostalo do své druhé poloviny, byla započata mohutná

šanci nalézt zaměstnání, dosáhnout lepší mzdy. Doufali ve více příležitosti k lepšímu životu. Věřili, že zde budou moci žít svobodněji, lépe si najdou partnera do manželství⁵⁵ a v neposlední řadě se těšili i na pestřejší a zábavnější život, který hlavní město poskytovalo. Velký počet imigrantů získával práci v nově stavěných předměstích nebo ve West Endu. Vyhnuli se tak přeplněným průmyslovým čtvrtím uvnitř Londýna, špině i nemocím, které tak sužovaly chudé Londýňany. Právě přistěhovalci tvořili ve druhé polovině 19. století polovinu přírůstku londýnského obyvatelstva, který v letech 1851-1891 činil tři miliony.⁵⁶ přestavba Londýna. Město se měnilo ve svém centru a zároveň se rozpínalo do šířky. Nové široké třídy nahrazovaly úzké ulice a dvory. Původní domy, obchody a hospody musely ustoupit výstavbě úřadů, soudních dvorů, hotelů, muzeí a nových bytových domů. To vše způsobovalo chaos, kdy starou mizející zástavbu vystřídala obrovská staveniště. Nová výstavba doslova prorůstala starým Londýnem. Vznikaly banky, nemocnice, paláce, kostely, věznice, dílny a doky. Město se rozšiřovalo také do svého okolí a zabíralo vesnice a městečka, pohlcovalo je, aniž by je příliš měnilo. Stávaly se Londýnem a přispívaly k jeho ohromné rozloze. Nicméně za stavebního boomu nebyla již tato úroveň dodržována. Řada architektonických produktů viktoriánského Londýna měla kvalitu zoufale nízkou.⁵⁷ dopravních prostředků k překonávání velkých vzdáleností. V letech 1852 až 1877 byla proto vybudována síť železnic, které muselo ustoupit tisíce domů a během té doby bylo odhadem vystěhováno sto tisíc lidí.⁵⁸ Dále v ulicích Londýna projíždělo neustále množství vozů, drožek a omnibusů, koní a povozů. Tyto dopravní prostředky sice pomáhaly Londýňanům při pohybu po městě, ale zároveň způsobovaly nepředstavitelný hluk v žulových ulicích. Ačkoli byla pára hybnou silou dopravní revoluce, koně nepřestaly být v Londýně užiteční. Dostávali se do takových částí města, kam železnice nemohla.⁵⁹ Převratnou změnou pro Londýn byl vznik nového typu dopravního prostředku taženého koňmi omnibusu. Tento prodloužený dostavník tažený trojspřežím mohl pojmut až dvacet pasažérů. Pravidelná doprava byla

55 Již ve věku čtrnácti let si mladí lidé snažili najít partnera a obstarat si živnost. 56 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 379-383. 57 Kolektiv autorů, The Victorian City, London 1973, s. 315. 58 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 546. 59 Srov: Kellett, J. R., The impact of railways on Victorian cities, New York 1969, s. 27.

Mnoho původních budov v Londýně bylo po stránce architektonické velice kvalitních.

Neustálé rozšiřování města způsobilo, že už nebylo možné projít je celé. Bylo třeba

Z Londýna se ve druhé polovině 19. století stala metropole, a čím byla větší, tím se

Velikost Londýna měla dopad na psychiku obyvatel. Pod dojmem velkých staveb a

zahájena v roce 1829 v centru hlavního města na trase Paddington Green -Bank of England. Omnibusy si získaly velkou oblibu u středních vrstev obyvatelstva.⁶⁰ stávala anonymnější a méně lidská. Londýňané s úžasem pozorovali, jak jejich město roste do oblodné velikosti a složitosti a řadě z nich to nahánělo hrůzu. „Takové město jako Londýn,“ napsal Fridrich Engels, „kde se člověk může toulat hodiny, aniž došel na začátek konce... je podivná věc.“⁶¹ Vyjádřil tak nepříjemný pocit z nekonečnosti městských ulic. Londýn připomínal labyrint, zvláště staré centrum City se svými křivolakými uličkami, temnými průchody a ukrytými dvorky. Rozlehlost města se stávala zdrojem úzkosti Londýňanů, kteří nikdy nemohli poznat celé město. Nebylo v lidských silách zapamatovat si a rozlišit ulice těsně přiléhající k sobě, bylo nemožné navštívit všechny oblasti Londýna, užívat si město, které se stále měnilo a zvětšovalo. S tím souvisel i problém vytváření map. Bylo velice obtížné až nemožné zmapovat celý dynamicky se rozvíjející Londýn. Město bylo v druhé polovině 19. století již příliš rozsáhlé na to, aby bylo přesně zaneseno do map, a proto se

zmapovala jen určitá témata.⁶² nekonečných ulic si připadali nicotní a bezvýznamní. A to vedlo k obavám, strachu, k pocitu odcizení a osamění, ke lhostejnosti i k depresím. Rozlehlost Londýna způsobovala lidem i fyzické potíže. Bylo unavující cestovat městem, které bylo příliš velké. Lidé se domů dostávali dlouho a byli vyčerpaní. Město z nich vysávalo energii. Únavné bylo pohybovat se v nekonečném davu. Pospíchající zástupy anonymních tváří, na nichž byla patrná zemdlenost či unuděnost, chodci vrážející do sebe v ulicích a prolínající se na křižovatkách, to byl stálý obraz velkoměsta. středisko mezinárodního obchodu a financí, obrovský světový trh, velkolepé místo paláců a katedrál. Na druhé straně vyčerpávající město. Temné a špinavé, pokryté sazemi, sužované mlhou, plné křiku a hluku, město bídnych nájemných bytů a slumů. Chudí obyvatelé Londýna v jeho prostředí hrubli, byli zanedbaní fyzicky i duševně. Neúprosné město obchodu bylo slepé k lidským potřebám, k lidskému citu i myšlení.

60 Sheppard, F., London: A History, New York 1998, s. 264. 61 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 532. 62 Například mapy jízdného za taxi, mapy podzemní dráhy, mapy veřejných domů ...

Viktoriánský Londýn byl rozhodně městem kontrastů. Největší město na světě,

19

O chudobě v Londýně vypovídá dostatečně „chudinská mapa“ Charlese Bootha⁶³ z

III) Chudoba a špína Londýna Chudí byli vždy součástí Londýna. Tvořili město ve městě a byli natolik početní, že je

nešlo přehlédnout. Ale rozlehlost Londýna způsobila, že některé nejchudší oblasti mohly zůstat skryté. Docházelo k tomu, že vedle sebe žili bohatí a chudí, aniž by se setkávali. roku 1889. Jsou na ní vyznačena místa s „nejnižší třídou, zkaženou, zločineckou a příležitostně velmi chudou.“ Byly tak zmapovány okresy chudých a chudoba byla zjištěna na sto čtyřiatřiceti místech „každé s 30 000 obyvateli.“⁶⁴ Pohled na Boothovy mapy ukazuje, jak často byla některá místa obsazena „kriminálními živly“, jejichž hlavními požadavky vzhledem k jejich „profesí“ byly izolace, dobře hlídáný vstup a zadní východ nutný pro únik. Není divu, že zaplnili množství příhodných míst v každé části Londýna.⁶⁵ Některé části města se staly no-go zónami⁶⁶ kontrolovanými zločineckým podsvětím s vlastní hlídací službou a výzvědnou sítí, která byla více sofistikovaná než amatérské policejní síly nebo hlídky, které měly chránit město.⁶⁷ Charles Booth vytvořil také rozsáhlou studii o chudobě, na které pracoval osmnáct let. Toto dílo „Život a práce lidí v Londýně“⁶⁸ obsahovalo sedmnáct svazků a přineslo svědectví o životních podmínkách lidí na konci 19. století. Charles Booth viděl a popsal hrůzu a bídu obyvatel. Teprve když dokončoval svoji knihu, situace v Londýně se částečně zlepšila. Nejhorší bylo odstraněno, mnoho slumů bylo zbouráno a část obyvatel se mohla přestěhovat do nových obecních domů. Pokrok nastal i v oblasti hygieny a zdravotnictví. Bída Londýna nezůstala skryta ani cizincům, kteří navštívili město během druhé poloviny 19. století. Když francouzský filozof Hippolyte Taine⁶⁹ přijel v šedesátých letech 19. století do Anglie, všiml si těžké situace londýnských chudých. V roce 1872 si zapsal vzpomínku na „uličky za Oxford Street, na dusné uličky naplněné lidským pachem, na zástupy bledých dětí, krčících se na špinavých schodištích. Na lavice na Londýnském mostě⁷⁰, kde se v noci k sobě choulí celé rodiny, klepou se zimou, hlavy jim padají dolů... zavrženíhodná, bídná chudoba.“⁷¹

63 Charles Booth (1840-1916), anglický sociální badatel. Zabýval se výzkumem chudých vrstev

64 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 552. 65 Kolektiv autorů, The Victorian City, London 1973, s. 364.

společnosti. 66 Čtvrť, kam se policejní síly neodvažovaly vstupovat, např. některé části East Endu.

67 Arnold, C., Underworld London, London 2012, s. 52 68 Life and Labour of the People in London. Dílo je považováno za stěžejní pro britskou sociologii. 69 Hippolyte Taine (1828-1893), francouzský historik, literární kritik, esejista. 70 Westminsterský most. 71 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 552.

Viktoriánský Londýn bylo možno označit za velmi nezdravé město. O tom svědčí i kritika londýnského kanalizačního systému z konce čtyřicátých let 19. století od hlavního inspektora Westminsterského stočného dvora Johna Phillipse, který jako jeden z mnoha tvrdil, že špína je nejen fyzickým, ale i mravním problémem: „Jsem toho názoru, že se do stok nedostává ani polovina veškeré špíny vznikající v metropoli. Špína se drží v žumpách a strouhách v domech a kolem nich, kde se rozkládá a vytváří škodlivé výpary, jedovatý sirovodík a další plyny, které neustále infikují atmosféru takových domů zdola až po střechnu. Je samozřejmé, že ji obyvatelé neustále vdechují... V metropoli jsou stovky, ba tisíce domů, které nemají vůbec žádnou kanalizaci, a většina z nich má páchnoucí a přetékající žumpy. A jsou také stovky dvorů, ulic, uliček, které nemají vůbec žádné stoky. Stěží mohu říci, jak je odváděna voda a špína a jak v takových místech mohou ubozí obyvatelé žít. Při vykonávání svých povinností jsem čas od času navštívil velmi mnohá místa, kde jsou místnosti, sklepy a dvorky posety všemožnou špínou, tak hustě a v takové vrstvě, že se v ní téměř nemůžete pohnout. Viděl jsem tam lidské bytosti, které žijí a spí ve sklepních místnostech, do kterých prosakuje a teče po zdech a podlahách špína z přetékajících žump. Nelze nijak doufat, že se setkáme s civilizovaností, dobrotou, zbožností a ctností tam, kde je tolik špíny a zoufalství.“⁷² Z textu je patrné, že hygiena Londýna v polovině 19. století nebyla o mnoho lepší než hygiena v minulých staletích. Tisíce domů měly pod sebou žumpy a odpadní voda pronikala dřevěnými podlahami do chudých příbytků. Rostoucí počet lidí hledajících v Londýně práci a vyšší spotřeba viktoriánské střední třídy zákonitě způsobily zvýšení množství odpadní vody. Byly snahy tuto situaci změnit k lepšímu. V roce 1847 rozhodla Metropolitní komise pro kanalizaci o vypouštění odpadů přímo do kanálů. Nedostatečný kanalizační systém však nezvládal zesílený proud odpadních vod, a když se splašky dostaly až na konec spletitého a ucpaného systému stok, byly vypouštěny přibližně šedesáti vývody do Temže, která zásobovala mnoho Londýňanů vodou.⁷³ Jiné řešení. O způsob odvodnění Londýna však probíhal spor a dohady trvaly až do roku 1858. Když v tomto roce došlo k červencovému zasedání parlamentu a do oken budovy se

V letech 1849 a 1854 nastaly dvě epidemie cholery⁷⁴, které ukázaly, že je nutné hledat

⁷² Inwood, S., Historie Londýna, Brno 2003, s. 390. ⁷³ Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 327-328. ⁷⁴ Dr. William Budd a Dr. John Snow došli v roce 1849 k závěru, že se cholera šíří vodou obsahující bakterie. Do té doby se soudilo, že cholera způsobuje „miasma“, tedy plyny stoupající z odpadků a hnilých látek. Dr. Snow potvrdil svoji teorii, když prokázal, že všechny oběti cholery z okolí Broad Street v Soho braly vodu ze stejné studny. Porter, R., London: A Social History, Cambridge 1995, s. 268.

Během deseti let získalo hlavní město novou moderní kanalizaci, ale populace

Od poloviny 19. století se řešil i problém zásobování Londýna pitnou vodou. Ta byla

dostal puch ze znečištěné Temže, parlament podpořil přestavbu kanalizačního systému. Ještě téhož roku se začalo s výstavbou odtokových stok, které odváděly dešťovou vodu a splašky.⁷⁵ Londýna rostla rychleji, než se očekávalo. Kvalita vody se v místech, kde nové stoky ústily do Temže, stále zhoršovala. Proto bylo od roku 1887 nutné změnit způsob zacházení se splašky. Pevné části byly oddělovány v procesu vysrážení a poté vhazovány do moře. dodávána osmi vodárenskými společnostmi a to značně nepravidelně. Hydranty byly v provozu během dne pouze na velmi krátkou dobu. Chybělo napojení domů na vodovodní síť. V důsledku znečištěné a nefiltrované vody došlo v letech 1865-1866 ke třetí epidemii cholery. To podnítilo hygienické orgány, aby postupně uzavřely v šedesátých a v sedmdesátých letech velké množství veřejných studní. Význam filtrované vody z vodovodu rostl. Vodárenské společnosti zavedly vodu do ulic a domů velké části Londýna, v sedmdesátých a osmdesátých letech byla voda dodávána i do nejhudších čtvrtí. Do konce 19. století se podařilo problémy s odpadní i pitnou vodou vyřešit a Londýn získal fungující kanalizační systém i zdraví neohrožující vodárenský systém.⁷⁶ Každé město s velkým počtem obyvatel musí řešit důležitý problém, a to jak se zbavit vlastního odpadu. Je těžké si představit, jak obtížné to muselo být ve

viktoriánském Londýně s jeho obrovskou koncentrací lidí. K udržení čistoty města docházelo jen díky tomu, že se odpadky staly součástí obchodu. Právě na nich se totiž mohly vydělat peníze. pomerančů. K tomu nutno přidat koňský trus, bahno, popel a psí výkaly. Odpadky z ulic byly sbírány a ulice zametány za účelem nalezení čehokoliv, co by se dalo zpeněžit. Koňský trus se prodával farmářům a zahradníkům, stejně tak bahno. Psí výkaly zase koželuhům k činění kůží. Popel bylo možno využít na výrobu cihel. Sbírány byly i nedopalky cigaret a zbytky doutníků. Odpadky byly odváženy na hromady a skládky v různých částech Londýna. Tam je rozebírali nejchudší obyvatelé, aby za určité druhy odpadu získali prostředky k živobytí. Byli mezi nimi sběrači koňských kostí, hadrů, starého dříví, prosévači popela a škváry. Vybírali kusy plechovek, staré boty i skořápky ústřic. Vše se snažili prodat dál. Plech se hodil na výrobu sponek ke kufrům, boty byly používány výrobci barvy zvané pruská modř a ústřicové skořápky posloužily ve stavebnictví.

Staré fotografie Londýna té doby ukazují škarpy plné smetí, odpadků a slupek od

75 Byl přijat plán stavby pěti záchytných stok, tři na sever od Temže a dvou na jih. Autorem byl inženýr Joseph Bazalgette. Systém byl dokončen v roce 1868 a měřil 82 mil. Inwood, S., Historie Londýna, Brno 2003, s. 399.

76 Inwood, S., Historie Londýna, Brno 2003, s. 392-400.

22

Lidé, kteří se takto živil, pracovali v otřesných podmínkách. Každodenní kopání a prosévání na skládkách způsobilo, že byli pokryti černou špínou a neustále dýchali vlhký, horký vzduch a plyny z hničících odpadků. Velmi často tuto práci dělaly ženy, u nichž bylo toto povolání dědičné. Také práce sběračů odpadků v řece patřila k nejhorším. Takzvaní bahňáci či bahnaři proplachovali bahno a vybírali hlavně uhlí a dřevo. Většinou se jednalo o malé, sedmi nebo osmileté děti, nebo o přestárlé, kteří již nemohli najít lepší práci. Nebezpečné bylo prohledávání kanalizace. Hledači se dostávali do stok v podzemí města, kde je ohrožovaly rozpadávající se cihly a uvolněné kameny, krysy, voda z přílivu, hluboké bahno nebo jedovaté plyny. Ve spleti stok se také mohlo lehce zabloudit. Nálezy z kanalizace ovšem patřily k nejcennějším, výjimkou nebyly mince, stříbrné přibory nebo šperky. Činnost stokařů skončila s výstavbou nové městské kanalizace v letech 1858-1868. Prostředí, v jakém se pohybovali všichni pouliční metaři, popeláři, sběrači, bahnaři a kopáči na skládkách je odsoudilo mezi nejubožejší vrstvu společnosti. Charakterizovala je špína, zanedbanost a beznaděj, provázelo je opilství a prostituce, pronásledovaly je nemoci. Jejich vyhlídky na lepší budoucnost byly mizivé. do konce 19. století. Teprve s novým stoletím došlo k jejich rozdrčení, spálení a chemické likvidaci.⁷⁷ Londýn byl nejen špinavé, ale bezesporu i hlučné město. Jeho obyvatelé byli vystaveni neustálému křiku, hluku a lomozu. Vyplývalo to z pozice Londýna jako obchodního i průmyslového centra, přeplněného lidmi a dopravními prostředky. Výkřiky pouličních prodavačů se ozývaly na tržištích a v ulicích. Majitelé krámků se snažili hlasitým vyvoláváním upozornit na své zboží. Průvodčí omnibusů vykřikovali jména cílových stanic. Pouliční vyvolávači hlasitě oznamovali veřejné zprávy. Pokřiky a zvonění nebo troubení prodavačů doplňoval klapot koňských kopyt po žulovém dláždění a především hluk mnoha dopravních prostředků. Ten dosahoval značné intenzity. Způsobovaly ho drožky, omnibusy, povozy, tramvaje, později autobusy a automobily a především železnice. „Jak se Londýn rozrůstal a byl čím dál hlučnější, výkřiky byly hlasitější a možná i zoufalejší a hysteričtější. Na vzdálenost půl míle to byl nízký, stejnoměrný a trvalý řev, který se podobal vodopádu....uprostřed města se utvořil velký zmatek zvuků.“⁷⁸ Prostředí města bylo pro neutuchající křik a rámus značně nepřijemné a silně unavující.

Skládky odpadků i otevřené jámy na popel zůstaly součástí viktoriánského Londýna až

77 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 325-328. 78 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 183-184. 23

K Londýnu patřil neodmyslitelně i zápach. Byl všudypřítomný a skládal se z desítek

rozličných pachů. Město bylo cítit uhlím a kouřem, mlhou, koňským trusem a kanalizací. Silný byl průmyslový zápach z četných továren, např. z továrny na sirky nebo na kliš. Okolo továrny, kde se nakládala

zelenina, byl cítit ocet, u pivovarů chmel a pivo. Zapáchaly koželužny a skladiště vlny, řeznické krámy a rybárny. Při odlivu se nesl vzduchem pach bahna z Temže. V ulicích páchly odpadky, psí výkaly a kolomaz. Zápach byl cítit z bytů nižších vrstev obyvatelstva a z nájemných domů. Lidé byli nuceni při svých cestách procházet úzkými a páchnoucími uličkami a čím byly uličky užší a dvorky zastrčenější, tím více byla cítit vlhkost a zatuchlost. Zápachu se neubránili ani ti, kdo se setkali s nemytým vandrákem nebo se dostali do kontaktu se žebrákem. S chudinou byla spojena trvalá nečistota, a tedy i zápach. V polovině 19. století to byly např. slumy v Agar Town u St.Pancras, které strašlivě zapáchaly i při větru nebo po dešti. Jedním ze silných zápachů ve městě byl pach hrodek.⁷⁹ Jiné pachy byly spojené s londýnskou dopravou, především se železnicí nebo s koňmi. Na samém konci 19. století přibyl nový pach, který pocházel od automobilů a autobusů. Město bylo také cítit po jídle, ať už to byla mastnota z jídelen, zápach cibule, ryb nebo zeleniny. Některé pachy byly i příjemné, jako třeba vůně roastbeefu, džemu či bylinek, vína nebo čaje.⁸⁰

79 Součástí města byly i přeplněné hniající hřbitovy.

80 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 350-352, 597,635.

24

Třetí kapitola

Zločin ve viktoriánské době

I) Prostředí zločineckého podsvětí Na jedné straně pokrok a moderní vymoženosti, na druhé stále ještě chudoba a

zločinnost. Tak tomu bylo v Londýně druhé poloviny 19. století, ve městě plném kontrastů. Škála zločinu zde byla široká a nelišila se v obecné rovině od předchozích desetiletí. Přesto se v tomto období staly určité zločiny, které se zapsaly do dějin kriminalistiky. Nejčastěji však docházelo k běžným přestupkům nebo malým podvodům, jejichž příčinou bylo pokušení, bída nebo zoufalství. Drobné krádeže byly na denním pořádku. Dopouštěli se jich sluhové a služky, pradelny, kočí drožek a omnibusů, kramáři a poslíčci, všichni ti, kteří se okrádáním zaměstnavatelů a zákazníků snažili přilepšit si ke své mzdě. Pořádek a bezpečnost ohrožovali opilci, obtěžující své okolí a rušící noční klid, stejně tak žebráci nebo prostitutky, kteří budili veřejné pohoršení ve viktoriánské společnosti. Běžné bylo i domácí násilí, bití manželek i dětí. činy. Patří k nim bankovní lupiči, zloději přepadávající obyvatele v londýnských ulicích, bytoví zloději a kapsáři. vraždy nemluvňat, většinou nechtěných dětí, které tvořily více než polovinu celkového počtu vražd. že nikdy nepoznali jiný život. Většinou v dětském věku osířeli nebo byli opuštěni. Světem těchto dětí se stalo město, kterým chodily v bídném oblečení a snažily se pomocí žebrání a krádeží přežívat. Pokud přespávaly v laciných noclehárnách, dostaly se mezi skutečné kriminálníky a ti je vyškolili v oblasti zločinu.⁸¹ kdy nemohli získat žádné zaměstnání a tedy ani peníze na oblečení, na bydlení nebo přenocování a především na jídlo. Docházelo ke krádežím ze zoufalství, kdy už jejich pachatelé neviděli jiné východisko.

Další příčinou byla již mnohokrát zmiňovaná chudoba. Lidé se ocitli v obtížné situaci,

Důvodem, proč se dostali někteří lidé v Londýně na cestu zločinu, bylo především to,

Od těchto příkladů je nutné odlišit profesionální zločince, páchající závažné trestné

Samostatnou kapitolou jsou pachatelé nejtěžších zločinů vražd. Sem patří také

81 Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 254.

25

K tomu, že se Londýn stal městem s velkou zločinností, přispěla i bezbožnost značné části jeho obyvatel. Opět na této skutečnosti měla chudoba svůj podíl. Ti, kdo žili uprostřed špíny a utrpení, těžko mohli věřit v Boha, který by toto dovolil. Podle Henry Mayhewa⁸² můžeme pachatele trestných činů rozdělit do tří navzájem odlišných skupin. Jsou to žebráci, podvodníci a zloději. V londýnských ulicích bylo možné spatřit žebráky, jejichž osudy je určitým způsobem charakterizovaly. Z ciziny se vraceli námořní a vojenští žebráci, často veteráni válečných konfliktů. Takzvaní „pracovní žebráci“ předstírali, že ztratili práci, že byli propuštěni z továrny nebo dílny a svou historkou se v lidech snažili vzbudit soucit. „Úctyhodní žebráci“ simulovali zchudlé obchodníky, řemeslníky, neúspěšné autory. Žebráci po nehodě bývalí horníci, řemeslníci námořníci předstírali zranění utrpěné při práci v dole, v továrně nebo na moři při ztroskotání. Tělesné postižení žebráci se snažili budít dojem, že jsou zmrzačení či ochrnutí, slepí, hluší, nebo němí. „Hladoví žebráci“, dávali najevo hlasem či cedulí s nápisem, že nemají nic k jídlu a snažili se tak hrát na city kolemjdoucích lidí a získat od nich něco k jídlu či pár mincí. Mezi drobné obchodní žebráky patřili prodavači zápalek, tkaniček do bot a jiných maličkostí. „Hudební žebráci“ využívali k žebrání hru na nějaký hudební nástroj. ⁸³ Druhá skupina pachatelů trestných činů se zabývala podvodnou činností. Za prvé zde byli podvodníci zvaní „jiggers“, kteří nepovoleně vyráběli alkohol, či pašeráci, kteří nelegálně přepravovali zboží. Další se zabývali podváděním veřejnosti, důvěřivých lidí ve městě. Patřili k nim švindlíři, prodavači šidící zákazníky, hráči, kteří podváděli ty, s nimiž hráli, osoby, které předstíraly nález cennosti na ulici a snažily se ji prodat kolemjdoucím. Nakonec zde byli ti, jež podváděli při uzavírání sázek, na dostizích a zápasech či při hazardních hrách. ⁸⁴ nebo kradli veřejně mezi lidmi. Můžeme je odlišit následovně. Krádeže za použití násilí páchali kasaři („cracksmen“), vloupávající se do domů. Odemykali si či rozbíjeli zámky dveří a okna, případně se dovnitř dostávali i jinými cestami. Dále to byli pachatelé klasických přepadení („rampsmen“) v ulicích i budovách. Ti, již k přepadení využívali společnost lehkých žen, byli známi pod názvy „bludgers“ nebo také „stick slingers“. Další k loupeži využívali alkohol. Nalákali zvolenou oběť do baru, hospody či si ji tam rovnou vyhlédli, koupili jí sklenku, dvě a další. Případně si vyhlédli někoho již podnapilého. Poté, co oběť byla

Do poslední skupiny patřili zloději, kteří se buď specializovali na vloupání do budov

⁸² Henry Mayhew (1812-1887), anglický spisovatel, novinář, advokát, psal pro satirický časopis Punch.

Ve svých dílech se zabýval sociální tematikou např. London Labour and the London Poor (1851). 46. 47.

⁸⁴ Mayhew, H., Binny, J., The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life, London 1862, s.

⁸³ Mayhew, H., Binny, J., The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life, London 1862, s.

dostatečně omámená a nemohla klást účinný odpor, došlo k samotnému přepadení. Čtvrtou skupinu tvořili zloději používající nenápadnost, kradmost. Mezi ně řadíme všechny kapsáře, ať už kradli peněženky či jiné předměty obětem z kapes nebo zavazadel a dále pachatele krádeží zboží v obchodech. ⁸⁵ II) Zloději V přelidněném viktoriánském Londýně bujela tedy kriminalita a zločinnost se stala každodenní záležitostí. Byl ale rozdíl mezi skutky spáchanými nahodile běžnými obyvateli města a mezi činností profesionálních zlodějů. Ti opustili myšlenku na čestný život a nezákonné jednání se stalo trvalým způsobem jejich obživy. Uvědomovali si možné následky svých akcí a smířili se s tím, že jejich budoucnost bude plná nebezpečí a nejistoty. Zároveň jim bylo jasné, že úspěšní mohou být jen ti nejlepší. A tak se zdokonalovali, vynalézali nové postupy a obstarávali si nové vybavení, stejně jako počestní inženýři pracují na vynálezech a řemeslníci si pořizují nové náradí.⁸⁶ Velkou skupinu profesionálních zlodějů tvořili pouliční zloději a kapsaři. Nejlépe je bylo možné pozorovat při jejich práci na hlavních třídách. Velké ulice, jako např. Jamaica Road nebo Ratcliffe Highway, byly zamořeny zloději, kteří se v hustém davu chovali se značnou neurvalostí. Byli totiž na svém domácím hřišti a poblíž svých úkrytů. hospody uviděl rvačku kolem baru, ale zůstal stát raději na ulici. Dal se do řeči s výřečnou, dobře oblečenou Irkou, která právě utekla z tohoto místa a ukázala mu krvácející šrám, který uvnitř utržila. Jak spolu hovořili, Archer si začal uvědomovat přítomnost několika

mladých v davu lidí, který se mezitím shromáždil. Dav tvořily převážně chudé ženy a nebyl tam téměř nikdo, koho by se vyplatilo okrást. Přesto nebylo pochyb, k čemu se mladí chystají, napovídal o tom jejich vzhled i způsob chování. charakteristickou kriminální činností mladých. Těžko ale předpokládat, že to byl jejich jediný zdroj obživy nebo že by se tím živili dlouhá léta. Žít takový život vyžadovalo neustálou koncentraci a ostražitost. Pití, špatný tělesný stav v důsledku chudoby nebo pobyt ve vězení mohly fatálně ovlivnit jejich obratnost a rychlost potřebnou k provozování kapsářství. Jen ti

V šedesátých letech sledoval Thomas Archer⁸⁷ scénku na Highway. Přilákán hlukem z

Mladíci, které Archer pozoroval, byli bezpochyby kapsáři. Kapsářství bylo

85 Mayhew, H., Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862, s.

86 Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869, s. 144. 87 Thomas Archer žil v letech 1830-1893. Byl autorem díla *The Terrible Sights of London and Labours*

47. of Love in the Midst of Them.

27

nejvíce zkušených, elita mezi pouličními zloději, udrželi vysokou úroveň svých schopností delší dobu. Ostatní většinou ovládali nezbytnou zručnost jen krátce.⁸⁸ Mnohý člen této velké skupiny zlodějí byl policii známý, ale tato výhoda byla vyvážena skutečností, že také policie byla známá většině zlodějí. Jejich zkušený zrak samozřejmě identifikoval policistu v modrém kabátě. Ale schopnost zlodějí odhalit svého nepřítele nezávisela tolik na vizuálních schopnostech jako spíše na instinktu. Dokázali rozpoznat detektiva v obyčejném oblečení už ve chvíli, kdy byl od nich vzdálen přes celou ulici. Poznávali jej podle jeho chůze, postoje nebo pohybů. Ucítili past a byli ve výhodě.⁸⁹ Pouliční zlodějna zahrnovala téměř nekonečnou paletu schopností a úskoků. Šikovní zloději dokázali vyzorovat trasy svých potenciálních obětí. Velmi mladé služebné a učni jdoucí se džbánem pro mléko či pivo, ti všichni nesli malou, ale jistou hotovost a často se stávali objektem pozornosti zlodějí. Potom už stačilo jen počkat si na vhodném místě a oběť oloupit. Jiní zloději se specializovali na to, že obírali poštovní poslíčky o jejich náklad. Zvláště cennou kořistí byli učni s balíky hedvábí. Dalším nápadem zlodějí byly krádeže prádla. Jemné lněné tkaniny a krajky byly drahé. Mnoho lidí v Londýně si nechávalo sušit prádlo v okrajových čtvrtích kvůli čistšímu ovzduší. Malý gang si mohl vyčíhat správný okamžik a zmocnit se koše s prádlem. Někdy jim pomohla přímo prádlena. Tento způsob vyžadoval organizaci a plánování. Také bylo možné koš prostě ukrást a utéct s ním, což prováděli většinou mladší a méně zkušených zlodějí. Existoval obrovský trh se zbožím z druhé ruky, kde se kradené věci daly prodat. Byli většinou ve věku kolem patnácti let, dívky i chlapci, a tvořili unikátní skupinu. Ta se zaměřovala na krádeže zboží z lodí, bárek a dalších plavidel okolo mol⁹¹ na Temži. Jakmile nastal odliv, objevili se na bahnitých březích. Jejich cílem byly hroudy uhlí a koksu, které spadly z palub bárek. Ještě výnosnější byla spolupráce, při které jeden zloděj vyšplhal na palubu a shodil část nákladu svému společníkovi. Uhlí se potom prodávalo na ulicích za pár půlpencí. Zatčení byla v těchto případech častá, ale po krátkém odsouzení na dva až tři týdny byly děti zase zpátky na ulicích. Cílem mnohých zlodějí bylo dostat se přímo do některého z domů. Hlídkovali poblíž a pozorovali, jak to ve vyhlédnutém domě chodí. Plížili se kolem přízemních prostor a zadních dveří, zkoušeli kliku a byli připraveni ukrást cokoli, co mohli odnést. Nejlepší čas byl v době,

Pouliční zloději měli svůj protějšek v „mudlarks“⁹⁰ na řece Temži. Tito mladí zloději

88 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 128-131. 89 Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869, s. 85. 90 Arnold, C., *Underworld London*, London 2012, s. 135. 91 Mol bylo na Temži 367.

28

Jiným ze způsobů, jak vniknout pohodlně dovnitř domu, bylo přímo využití

kdy služebnictvo bylo zaneprázdněno v horních patrech, třeba při ranním stlání postelí. Když zůstala kuchařka sama v kuchyni, stačilo jen zazvonit u předních dveří. To ji vylákalo ze suterénu a zatím zloděj mohl proklouznout zadními dveřmi a zkusit své štěstí. 92 Proniknout do domu se dalo také za použití převleku. Jeden nebo dva zloději zazvonili u domovních dveří a představili se jako dělníci, jdoucí něco měřit, nebo úředníci, kteří chtějí cosi zjišťovat. Byli vpuštěni dovnitř a měli vyčkat v přízemí, zatímco služebná odešla zeptat se do patra. Mezitím mohli vzít nějakou cennost, stříbro nebo cokoli jiného, co se dalo jednoduše sebrat a ukrýt do kapes, pod oblečení nebo do brašny. služebnictva. Hojnost služebnictva v 19. století nebylo nic nezvyklého, každá rodina, schopná žít a šatit služebníka, tehdy nějakého měla. V roce 1851 tvořilo služebnictvo 7-8 %93 celé populace mimo děti do deseti let. U žen a dívek to bylo dokonce 13 %, neboť pro ně byla služba tou nejběžnější prací. Jako služebné bylo zaměstnáno dvakrát více žen než v textilním průmyslu, kde ženy tvořily většinu zaměstnanců. Armádu služebnictva tvořilo tedy velké množství lidí s různými pracovními podmínkami, od dětí spících na pytlích až po komorníky u velkých magnátů, patřící do střední třídy. především svojí mobilitou. V důsledku finančních vzestupů a pádů bylo služebnictvo najímáno a opět propouštěno. Pro řadu zbohatlíků, kteří chtěli ukázat svoji nově nabytou prosperitu, nebyla lepší možnost jak toho dosáhnout, než zaměstnat zástup sluhů v bohaté livreji se zlatými stužkami. Stejně tak docházelo i k jejich propuštění, někdy už po pár měsících, a tak se množství dobře vyučených a dobře vypadajících sluhů lehce pohybovalo od zaměstnání k zaměstnání. Kriminální živly tak mohly navázat řadu kontaktů přímo uvnitř různých domů. společnosti byli často nedostatečně placeni a měli špatné ubytování. Proto využívali odjezdů rodin, a když byl dům prázdný, prodávali u zadních dveří staré oblečení, králíky, lahve nebo železo a přivydělávali si tak. Zvlášť nezáviděníhodná byla situace služebných. Pokud byla dívka ze služby propuštěna bez doporučení od zaměstnavatele a neměla ve městě příbuzné či kontakty, ocitla se na trhu práce s nadbytkem uchazečů. Šance na zaměstnání nebyly velké, a tak se snadno dostala na dráhu prostituce a do náruče podsvětí. Pro podsvětí měla taková dívka cenu, znala vnitřek domu a věděla, jaké obsahoval věci, které by se daly ukrást. Tyto

Svým způsobem života mohlo být služebnictvo pro podsvětí velmi užitečné a to

Ve skutečnosti bylo mnoho sloužících chudých. Kromě zaměstnaných ve vyšší

92 Arnold, C., *Underworld London*, London 2012, s. 132-135. 93 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 163.

29

Jinou možností, jak uskutečnit tzv. vnitřní práci neboli vloupání, bylo navázání

Existuje málo záznamů o metodách umístování komplice do míst, kde se plánovala

informace mohla v podsvětí prodat, nebo pokud chtěla znovu někam do služby, podsvětí jí mohlo poskytnout doporučení, které postrádala.94 Svědomité paní domu obvykle moc nevěřily písemným doporučením a raději se na reference informovaly u předchozího zaměstnavatele, ale to nebylo vždy možné. Nejlepší šance zdiskreditované služebné mohla spočívat v navázání spojení s podsvětím. loupež. Může to tak být jednoduše proto, že se jednalo o efektivní systém, který byl používán opatrnými organizátory, kteří se zřídka objevili u trestního stíhání. Ale služebníci umístění do domů museli slušně vypadat, být schopní v práci, stejně tak být výjimečně klidnými lidmi. Když byla loupež provedena, nezmezili s ostatními, ale zůstali, dokud nemohli odejít z běžných důvodů. Jinak by policie, která znala tento systém, musela pojmout silné podezření a zájem o kohokoli, kdo byl nedávno v domě zaměstnaný. kontaktů s již zaměstnanými sloužícími v domě. Byl to patrně nejběžnější způsob a existovalo mnoho možností, jak si kontakty vytvořit. V ulicích se pohybovali podomní prodavači, šmelináři, povaleči i žebráci a ti všichni se mohli setkávat se služebnictvem a získávat informace o dění v domě. To platilo i pro pomocné síly najaté na jednu noc, např. servírky nebo uklízečky. Většinu služebnictva tvořily ženy a dívky, kromě velkých domů, kde byli zaměstnáni i muži jako sluhové, lokajové a komorníci. Tento fakt byl důležitý pro již zmíněné navazování kontaktů. Bylo snazší pro muže zloděje vetřít se do přízně ženy či dívky, získat si ji lichotkami a dovědět se cenné informace o způsobu života jejích pánů. Potom už nebylo těžké vypozerovat, kdy rodina byla mimo domov a naplánovat loupež.

Tak například jistá londýnská kuchařka, zaměstnaná v jednom domě, se seznámila s dobře vypadajícím mužem a vyšla si s ním na procházku. Rodina pána byla pryč a kuchařka měla dům i služebnictvo na starosti a pozvala muže na čaj. Muž si však přivedl přítele, Francouze, který se taktně věnoval druhé služebné. Vedl si tak šikovně, že přesvědčil služku, aby jej pustila do horních pater. Poté se kuchařčin přítel omluvil na nevolnost a vyšel na čerstvý vzduch do zahrady, kde bezpochyby poslal signál svému komplici. Po návratu do domu navrhli muži malé občerstvení a Francouz se vydal koupit likér. Při návratu nechal uvolněné dveře pro dalšího člena gangu, který proklouzl neviděn dovnitř. Ten se vydal pracovat nahoru do místností, zatímco společnost se bavila dole. Když zloděj dokončil loupež, odešel tak, jako přišel a signalizoval hotovou práci zazvoněním na domovní zvonek.

94 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 165.

30

Přestože se mohly ženy účastnit téměř každé loupeže, byli to právě pouliční zloději,

Toto vyrušení ukončilo veselí v přízemí, návštěvníci se chystali k odchodu a když služebná za dveřmi nikoho neobjevila, zamkla za návštěvníky bez podezření, že by se něco stalo. V tomto případě se na ztráty přišlo brzy, zločin byl nahlášen, služebnictvo se upřímně doznalo k aféře a k tomu, že ke krádeži došlo za jejich služby. Dva kriminálníci, které personál popsal, byli identifikováni jako členové gangu, zatčeni a posláni na nucené práce, ovšem třetí zloděj, kterého nikdo neviděl, dopaden nebyl.⁹⁵ Někteří zloději pracovali rádi samostatně, jiní dávali přednost spolupráci s někým dalším. Mezi časté a dobře fungující komplice pouličních zlodějů patřily jejich ženy. Jako mnoho dalších obyvatel podsvětí se mladí zloději ve věku čtrnácti až patnácti let dávali často dohromady s dívkou o rok či dva starší než oni. V této životní etapě navázali i několik takových vztahů, žádný však nepřešel v legální manželství. Případný pobyt ve vězení patřil mezi běžné příčiny odloučení. Zloději často žili s prostitutkami a zcela jistě existovalo mnoho prostitutek, které okrádaly své klienty ve spolupráci s muži-zloději. Samy prostitutky také v mnoha případech provozovaly kapsářství, kteří hráli vedoucí úlohu. Ženy působily spíše jako zvěd nebo návnada. Také dokázaly převzít a odnést ukradené zboží od zloděje, se kterým spolupracovaly. Existovaly ale situace, ve kterých se ženy skvěle uplatnily. Obvykle si uměly získat důvěru dítěte mnohem lépe než muž-zloděj. Ženskou specializací se stalo odlákání dobře oblečeného dítěte do opuštěné uličky nebo na jiné místo, kde jej ostatní mohli obrát o šaty a boty. Výhodné to bylo zvláště za chladného počasí, kdy měly děti na sobě více oblečení. Dítě bylo zastrašováno, aby bylo ticho, a znehybněno, dokud si zloději neodnesli kořist. Oslovení a lákání dětí obstarávaly nejčastěji starší ženy, odpovídalo to jejich schopnostem. Zlodějské skupiny tohoto druhu vyrážely většinou dál za hranice své čtvrti, aby našly v širším okolí vhodné oběti. třicet let, slušně oblečená. Dostavila se skupina asi padesáti chlapců a dívek v doprovodu rodičů. Děti byly přizvány, aby dosvědčily, že byly okradeny touto osobou. Při identifikaci mnoho z nich vybralo bez váhání jako pachatelku Susan.. Poté byla odvedena do Old Bailey.⁹⁶ Také krádeže v obchodech patřily ke zločinům, ve kterých ženy vydatně uplatňovaly své schopnosti, ale nebyla to jen specialita žen. Pro mladé zloděje bylo okrádání prodavačů oblíbenou hrou. V Londýně bylo maloobchodní podnikání velice rozšířené a počet obchodů a

Na vánoce v roce 1850 byla na policejní stanici přivedena jistá Susan Nunn, věk asi

95 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 166-167. 96 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 133-134.

31

Na viktoriánské pouliční zloděje lze tedy pohlížet také jako na lidi bez pevného místa

Pouliční zloději byli zpravidla popisováni jako lidé „ošuntělého“ vzhledu. I když byli

obchůdků značný. Prodavači své zboží veřejně nabízeli, většinou vystavené venku před krámkem. V

chudších oblastech vypadaly některé uličky jako z orientálních bazarů. Byly lemovány stánky se zbožím umístěným kolem vchodů nebo venku na podstavcích. To samozřejmě nahrávalo zlodějům. Za mlžného večera, tak typického pro Londýn, pořádaly gangy mladých zlodějů výpravy do chudších čtvrtí a pouštěli se do akcí. Jeden chlapec sebral vyhlédnutou věc a ostatní členové gangu ho kryli. Postávali na ulici, a zatímco zloděj mizel s ukradenou věcí v temnotě, překáželi a bránili tak pronásledování. schopni předstírat veselý pohled na svět, vedli úzkostné životy plné nedůvěry k ostatním lidem. Přesunovali se z jednoho slumu do dalšího, opovrhováni ostatními. Jedním z důvodů obecné bídy těchto lidí byla velká konkurence v jejich profesi.⁹⁷ v životě, které zoufalství žene do konfliktu se společností. Smutnou pravdou je, že od nich trpěli nejvíce chudí v ožebračených čtvrtích hlavního města, o které se společnost zajímala nejméně a neměla v úmyslu je příliš ochraňovat. vhodnými pomocníky při takových akcích. Disponovaly vlastnostmi potřebnými k úspěšnému provádění krádeží, ať už šlo o kapsářství či o jiné metody. Děti bylo možné naučit dovednostem, jakým se lidé v dospělosti učí jen těžko. Pokud se s výcvikem začalo již v raném dětství, mohlo se takové dítě stát mistrem ve svém oboru. Naprosto běžné bylo používání dětí, především chlapců, při nejrůznějších krádežích a loupežích. Jejich malý vzrůst je pro to přímo předurčoval. Malí zloději byli vyškoleni svými „mistry“, zkušenými zloději. užitečnější byli malí zloději v situacích, kdy bylo potřeba dostat se do domů nebo bytů. Útlý a ohebný chlapec se dokázal protáhnout skrz okenní tabulky nebo malé nechráněné zadní okénko. Poté, co se dostal dovnitř, otevřel dveře starším kolegům a cesta byla volná. Takové dítě bylo profesionálně označováno jako „snakesman“.⁹⁸ Zlodějské „mistry“ využívali i šikovné chlapce s lezeckými dovednostmi. Často bylo nutné dostat se dovnitř domu komínem nebo světlíkem. Cesta komínem umožnila poznat i dispozice domu vhodného k vyloupení. Výhodou tohoto řemesla byl pohyb obvykle v nočních hodinách. Na tuto práci se hodili jen ti nejšikovnější. Pokud přežili nezmrzačení,

Nejnsnazší způsob byl vyslat je krást do ulic, ale to nebyla jediná možnost. Daleko

Prostředkem k nezákonnému získávání peněz či věcí se stávaly často děti. Byly i

⁹⁷ Chesney, K., The Victorian Underworld, London 1970, s. 135. ⁹⁸ Chesney, K., The Victorian Underworld, London 1970, s. 161.

Existovalo mnoho legend o zlodějích s až nadpřirozenými akrobatickými schopnostmi.

získali tito mladí zloději z dob svého učňovství univerzální schopnosti a stali se známými kriminálníky. V Londýně se dlouho tradovala legenda o zloději jménem Williams z Whiteheadu, který provedl snad nejznámější útěk z vězení v Anglii za celé 19. století. „V roce 1836 byl v Newgate odsouzen k smrti za loupežné přepadení. ...Byl zde cvičební prostor pro odsouzené obklopený kolmými žulovými zdmi, na jejichž vrchu, patnáct metrů nad zemí, byl chevauxdes-frise.⁹⁹ Bylo nemožné pro člověka protáhnout se kolem ostnů a nad ní byla ještě jedna bariéra bodce chránící vršek zdi. V rohu plácku nicméně ústila vodní cisterna ze slepé strany těsně pod ostny. Strážce se neobtěžovaly stále hlídat plácek a Williams využil šance. Vyšplhal jako horolezec na vrchol zdi, dosáhl cisterny a vyšplhal na ni... Odtud se dostal na tyč držící ostnaté zábrany a za velkých bolestí je překonal. Poté skočil asi tři metry dolů na střechu budov Press Yard a po ní se dostal nad blízkou ulici. Uviděl ženu sušící prádlo a následoval ji dovnitř domu. Lidé uvnitř byli znepokojeni jeho divokým a krvavým vzhledem, ale když je naléhavě prosil, nezburcovali poplach.¹⁰⁰ Williams se dostal na ulici a cestu měl volnou.“¹⁰¹ III) Žebráci Žebráci historicky patřili k městu a tato skutečnost se nezměnila ani v druhé polovině 19. století. „Žebrák je ztělesněním města, jeho typ je věčný. Je jediný člověk ve vesmíru, který nemusí dbát na vnější okolnosti. Vrcholy a propady světa se ho už netýkají.“¹⁰² v minulosti. Šlo spíše o jednotlivce, vyřazené ze společnosti. Byli to lidé s nejrůznějšími osudy, a zatímco jedni vystavovali na odiv svoji bídu nebo postižení, jiní se často snažili své žebrání skrýt za prodej drobného zboží. Počet žebráků souvisel s početností společnosti. Je pravděpodobné, že čím více měl Londýn obyvatel, tím více se vyskytovalo ve městě žebráků. „Kde jinde by žebrák mohl najít lepší místo než právě v Londýně, naplněném lidmi a penězi?“¹⁰³ život, najít si práci a bydlení. Byli buď pomalu chápaví, příliš staří nebo nějakým způsobem postižení. Nezvládali poradit si s tvrdými požadavky města. Žebrákem se

mohl stát i tulák z

99 „španělský jezdec“. Jedná se o ostrou zábranu, kterou tvoří tři rovnoběžné kříže spojené tyčí. 100 V té době bylo cítění lidí namířené proti věšení lidí za majetkové zločiny. 101 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 162. 102 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2000, s. 563. 103 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2000, s. 557.

Původ a životní příběhy žebráků byly různé. Někteří nebyli schopni vést normální

Ve viktoriánském Londýně se už nejednalo o bandy, skupiny nebo gangy žebráků jako

33

venkova, který zavítal na své pouti až do metropole. Londýn ho pohltit a on se stal cestovatelem po jednotlivých čtvrtích. Mnoho žebráků dalo přednost svobodě toulat se městem a pozorovat jeho ruch. Nejčastější příčinou toho, že se lidé ocitli na dně, byla nejistota zaměstnání. Buď práci nemohli najít, nebo o ni přišli. Mnozí se pod tíhou nezdaru vzdali a byli donuceni žebrat. To byl případ sezónních pracovníků. Během tuhé zimy mohli ztratit práci dělníci v docích nebo docházelo k propouštění stavebních dělníků. Žebráky se tak stávali lidé nezaměstnaní nebo nezaměstnatelní a také lidé bez domova, kteří v důsledku ztráty práce přišli o bydlení. 104 Babbage, autor systematické studie o londýnských žebrácích. 106 Henry Mayhew vytvořil klasifikaci žebráků a rozdělil je do devíti skupin: 107

Studiem žebráků se zabýval Charles Dickens¹⁰⁵, dobrodinec chudých, a dále Charles

1. Námořní a vojenští žebráci do této kategorie patřili vojáci vracející se z válek v

cizině nebo bývalí námořníci

2. Zoufalí pracovní žebráci byli to lidé propuštění ze zaměstnání 3. Úctyhodní žebráci tito se vydávali za zchudlé obchodníky nebo řemeslníky, také za neúspěšné autory; sem patřili čistí rodinní žebráci s dětmi umytými a čistě oblečenými

4. Žebráci po nehodě horníci, řemeslníci nebo tovární dělníci, které potkalo důlní

neštěstí, výbuch nebo požár; námořníci ze ztroskotaných lodí

5. Tělesně postižení žebráci tato skupina zahrnovala zmrzačené nebo ochrnuté, slepé,

hluché nebo němé a osoby mající boláky, oteklé nohy a podobně

6. Hladoví žebráci upozorňovali na sebe slovy nebo měli cedulku s nápisem „Jsem

hladovějící“

7. Žebráci cizinci zastavovali chodce na ulici a ptali se, zda mluví např. francouzsky a

při té příležitosti žádali peníze; dále to byli např. strádající Poláci, Indové nebo černoši 8. Drobní obchodní žebráci cestovali po městě a snažili se prodávat nejrůznější drobné

zboží (zápalky, tkaničky do bot, jehelníčky, bonbony)

9. Hudební žebráci hráli na nějaký hudební nástroj, případně na flašinet nebo gramofon.

104 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2000, s. 553-566. 105 Charles Dickens (1812-1870), anglický romanopisec a žurnalista. Ve svých

106 Charles Babbage, vynálezce analytického stroje a autor Logaritmičeských tabulek, napsal

sociální tematikou. systematickou studii o londýnských žebrácích. s. 46.

107 Mayhew, H., Binny, J., The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life, London 1862,

Žebráci často podváděli také zkreslováním svého osudu. Vydávali se za bývalé

Pro úspěch žebrání bylo důležité nejen samo zranění nebo postižení, ale také způsob,

Úspěšnost žebráka závisela na schopnosti zaujmout okolí svým originálním vzhledem a osudem. To mnohé z nich nutilo ke lžím a podvodům. Co se týče vzhledu, tyto „podvodníci“ žebráci neváhali používat různé triky a figle. Předstírali znetvoření nebo nemoc a vytvářeli si falešná zranění.¹⁰⁸ Jedním ze způsobů, jak vytvořit falešné postižení, bylo pokrytí části kůže mýdlem a následná aplikace silného octa. To, co se poté objevilo, vypadalo jako velký žlutý puchýř. Další možností bylo schovat kus syrového masa pod roztrhané a špinavé oblečení. Žebráci dále upravovali již zahojená zranění nebo staré amputace tak, aby vypadaly čerstvě nebo zaníceně, většinou pomocí zvířecí krve. Někteří zašli až tak daleko, že si způsobili skutečná zranění. Neváhali použít tak drastické prostředky, jako byl střelný prach nebo vitriol. jakým je žebráci dokázali prezentovat. Působivé bylo, když pomalu odmotávali obvazy ze svého zranění a přitom vyprávěli svůj příběh. Přemlouvali kolemjdoucí, aby se na zranění lépe podívali, ale spoléhali na to, že odporný vzhled obvazu chodce odradí od bližšího prozkoumání. příslušníky určitých profesí jako je armáda nebo námořnictvo. Předstírali, že utrpěli úraz a Anglie se k nim otočila zády a nechala je bez prostředků.¹⁰⁹ žebráka k domu nebo k rodině, kde zaklepal a požádal o peníze a oblečení. Zatímco peníze byly vzácné, staré košile a kabáty byly darovány mnohem častěji. Oblečení a boty, třeba i poškozené, darované z „druhé ruky“, se shromažďovaly a „specialisté“ dokázali s lepidlem, lakem a jinými prostředky zázračné opravy. Toto spravení bylo někdy jen dočasné, ale boty a oblečení se mohly dále prodat.¹¹⁰ Vším tímto jednáním se žebráci snažili obyvatelstvo města ošálit a získat peněžní i materiální prostředky podvodem. Právě podvody a také veřejné pohoršení a časté opilství byly hlavní důvody, pro které žebráky stíhala policie a snažila se od nich „vyčistit“ ulice Londýna. Úkol to byl obtížný vzhledem k rozloze hlavního města, k počtu obyvatel a k chudobě, která v Londýně existovala. „Koncem 19. století si žebráci stěžovali, že jejich život a kariéry jsou ohroženy jednak novou policií, jednak novou společností...“¹¹¹ Přesto dál zůstávali součástí města.

Jiná metoda podvodného získávání prostředků spočívala ve vyslání polonahého

¹⁰⁸ Této metodě žebrání se říkalo „scaldrum dodge“, Chesney, K., The Victorian Underworld, Londýn

1970, s. 196.

¹⁰⁹ Chesney, K., The Victorian Underworld, London 1970, s. 196. ¹¹⁰ Chesney, K., The Victorian Underworld, London 1970, s. 196-197. ¹¹¹ Ackroyd, P., Londýn, Praha 2000, s. 565.

Ačkoliv budili dojem, že jsou neustále v pohybu a na cestách, obvykle působili z pevného centra a jen střídali různé lokality. Zaujímat stálé místo nebylo výhodné, hrozila možnost, že budou odsunuti. Ti, kteří by se příliš ukazovali, zvláště v bohatších čtvrtích, by riskovali kontakt s policií. Dobrá místa byla cenná a tak mezi žebráky existovala konkurence. Největší šanci na výdělek měly slušně vypadající ženy s dětmi a také lidé skutečně a viditelně zmrzačení byli obvykle obdarováni. Nosili často na krku kartičku s popisem, jak přišli k postižení, a také s prosbou o určitou peněžní částku.¹¹² almužnu očekávat. Od bohaté a střední třídy se většinou nedočkali ničeho, tyto vrstvy je považovaly za šejdiře. Stejný názor měli i bohatí obchodníci.

Předsudky byly ve viktoriánské společnosti silně zakořeněné. Vstřícnější byli k žebrákům obchodníci střední třídy a chudí pracující, zvláště ženy dělníků. Chudí měli soucit s těmi, kdo byli ještě chudší než oni sami.¹¹³ Obecně ale velikost a anonymita Londýna způsobovaly lhostejnost jeho obyvatel. Lidé měli v tak rozlehleém městě pocit, že životní prohry a pády ostatních se jich netýkají.

Žebráci znali strukturu městského obyvatelstva a dokázali odhadnout, od koho mohou

V Londýně druhé poloviny 19. století nebylo opilství už tak masové jako v

IV) Opilci Opilství by samo o sobě nemuselo být přímo zločinem. Ale stav, do jakého dostalo lidi nadměrné pití alkoholu, vedl k ohrožování okolí a k násilí. Opilství bylo proto trestáno a v 19. století bylo za opilost v ulicích každý rok uvězněno na 25 000 lidí.¹¹⁴ Předchozích staletích, kdy „někteří jsou tak opilí, že když upadnou na zem nebo do stoky, nejsou schopni se ani pohnout nebo něco udělat, pití vyvolává hádky a někdy i častou smrt.“ Především v 18. století dosáhlo pití vrcholu a jak prohlásil Samuel Johnson „člověk v přítomné chvíli není nikdy šťasten, pokud není opilý.“ Příčinou tohoto stavu bylo nezřízené pití ginu, které se podařilo omezit až na konci padesátých let 18. století a které zavinilo smrt mnoha tisíc lidí.¹¹⁵ Stejná jako kdykoli dříve v historii a to snaha zapomenout na těžké podmínky městského života, chudobu, hlad, zimu a zoufalství. Lidé se opijeli, aby přežili den za dnem v nejhorsích čtvrtích Londýna. Chtěli zapomenout na své starosti a dostat se mimo tvrdou realitu. K tomu

Pití alkoholu provázelo i viktoriánský Londýn, kde pili muži, ženy i děti. Příčina byla

112 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 197-198. 113 Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 565. 114 Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 338. 115 Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 333.

36

Londýn zažíval v druhé polovině 19. století velké stavební a společenské změny. Staré

však bylo potřeba peněz a tak s opilstvím souvisely majetkové zločiny a násilí na osobách. Projevy výtržnictví a rušení nočního klidu byly na denním pořádku. Sociální pozorovatelé docházeli k názoru, že pití je hlavní příčinou chudoby. Bylo to neutěšené městské prostředí, které přitahovalo muže i ženy k pití. Do stavu opilosti přiváděly obyvatele otřesné životní podmínky a někteří dokázali být opilí celé týdny. Opilství v Londýně bylo začarovaný kruh. Způsobovalo bídu a ta zase doháněla lidi k pití. Byla patrná i spojitost mezi počasím a spotřebou alkoholu. Studené londýnské zimy znamenaly zvýšené pití obyvatelstva. „V zimě ulice smrdí alkoholem, protože každý pije jako nezavřený, aby přemohl úzkost a pronikavou zimu. Pití podněcuje a vybízí lůzu ke zlým činům.“¹¹⁶ Nálevny ginu zmizely a vystřídaly je „ginové paláce“, velká zařízení se zářícími okny a osvětlenými reklamami na alkohol. Na místa krčem nastoupily pivnice a hostince. Produkce piva v Londýně byla obrovská díky mnoha pivovarům, vyrábějícím tisíce barelů denně.¹¹⁷ Společenskými třídami. Tehdy již nebylo zvláštní, když žena přišla do hostince „na doušek“. Běžně se také posílaly děti z chudších tříd večer do hospod se džbánem pro pivo.¹¹⁸ Pití v Londýně se nevyhýbalo žádné ze společenských tříd, opít se dokázali i gentlemani. Pro chudé vrstvy však pití mělo mnohem horší následky. Zůstávali bez prostředků, často končili na ulici a závislost na alkoholu je přiměla opatřit si peníze i za cenu násilných činů.

Bylo popsáno zvýšené pití mezi ženami v devadesátých letech, a to napříč všemi

IV) Prostitutky K charakteristickému znaku městského života patřil fakt, že se lidé cítili sami nebo osamělí. Mnohé to vedlo k hledání rychlého partnerství a užívání si příležitostného sexu. Velkou roli při tom hrála nesmírná rozloha Londýna. „Anonymita a neosobnost londýnského života se stávají zdrojem sexuální touhy, kde chuť může být uspokojena bez obvyklých zábran menší společnosti.“¹¹⁹

116 Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 402. 117 Například v roce 1870 bylo v Londýně na 20 000 hospod a pivnic, které

zákazníků. Anonym, *Tempted London: Young Men*, New York c1889, s. 59.

118 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 337. 119 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 361.

Po dobu své existence byl Londýn vždy místem sexuální aktivity. Ani v 2. polovině

Prostituce byla vždy označována za „řemeslo“. Ve městě obchodu, jako byl Londýn,

19. století tomu nebylo jinak. Přestože viktoriánský věk uznával a propagoval rodinné hodnoty, v metropoli se pohybovaly tisíce prostitutek.¹²⁰ Sex stal obchodním artiklem. Prodej byl zde povýšen nade vše. Kdo neměl co prodávat, prodával sebe. S obchodem byla tedy spjata i sexuální činnost a klasická otázka prostitutky „za kolik?“ odráží jeho základní rys. Ve druhé polovině 19. století se obchod se sexuálními službami odehrával na různých místech. Nejlevnější prostitutky pracovaly v parcích, další bylo možné potkat v ulicích a vzít je do podloubí domů a do temných dvorů (např. oblast Leicester Square a Cranbourne Passage). Lépe na tom byly Francouzky, které si mohly dovolit žít v podnájmech (např. v Queen Street za Regent Street). Ještě více si vydělaly prostitutky pohybující se poblíž klubů (např. v Pall Mall) a ty, které pracovaly přímo v nočních podnicích v Haymarketu.¹²¹ Do elegantních nočních podniků byly přijímány jen přitažlivé a dobře oblečené dívky, které by dokázaly nalákat bohaté gentlemany, klienty těchto podniků. Ostatní se pohybovaly v ulicích, kde oslovovaly potenciální zákazníky a poté s nimi odcházely do pokojů v patrech nad obchody. Pokud klient nechtěl jít do bytu prostitutky, pronajímaly některé kavárny hodinové pokoje, stejně tak další podniky s pochybnou pověstí nabízely „postele k pronajmutí“.¹²² Luxusní prostitutky žily převážně v pronajatých a příjemně zařízených bytech, kam si vodily bohaté zákazníky. Nejhorší a nejspínavější bylo možné najít v Lambethu, který byl považován za „mizernou čtvrt se špatnou pověst“ a nacházela se tam „ta nejstrašnější místa v metropoli, vyhledávaná těmi nejhoršími prostitutkami.“¹²³ Další byly provozovány ve Whitechapelu, Shadwellu, Spitalfieldsu, Wappingu, Ratclife Highway a Waterloo Road „Úplně nejhorší byly vedle doků, kde v jistých dvorech za Bluegate Fields každá místnost v každém domě sloužila prostituci, ve vzduchu visel těžký a sladký zápach opia a jediným nábytkem všech těchto brlohů byly vlhké slavníky a rozbité postele.“¹²⁴ Place, St James's, Oxenden Street, Curzon Street a v James Street ve čtvrti Haymarket.

V 60. letech 19. století bylo v Londýně téměř 3000 nevěstinců nejrůznějších kvalit.

Opakem byly drahé a luxusně zařízené podniky pro bohatou klientelu, např. v King's

¹²⁰ Odhaduje se přibližně 80 000. Acton, W., *Prostitution Considered in Its Moral, Social, and Sanitary*

Aspects, in London and Other Large Cities and Garrison Towns, London 1870, s. 3.

¹²¹ Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 253. ¹²² Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 253. ¹²³ Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 633. ¹²⁴ Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 252.

Ve městě se kromě profesionálních prostitutek pohybovaly také tisíce amatérek

Sex v Londýně souvisel nejen s obchodem, ale i se špínou a nemocemi. U mnoha

Obecně byly dívky věnující se prostituci velmi mladé. Mnohé z nich nedosáhly ještě

Prostitutky pracující v nevěstincích podléhaly pasákům. Ti jim pouze výjimečně dovolili vycházet ven z

podniků a ve městě byly dívky stále hlídány. Podobně na tom byly i prostitutky z ulic. Pasáci brali děvčatům značnou část peněz a přižívovali se tak na jejich výdělcích. označovaných jako „dolly mops“. Počet prostitutek zvyšovaly dále ženy žijící v bytech v dobrých čtvrtích, např. St. John's Wood, Brompton a Regent's Park, které se nechávaly vydržovat londýnskými bohatými. věku třinácti let.¹²⁵ Smutnou kapitolou byla prostituce v ryze dětském věku. Nebylo výjimkou, že matky přiváděly sotva šestileté dcerky do oblasti Haymarketu, aby zde i ony vydělávaly tímto úděsným způsobem.¹²⁶ prostitutek byl zjištěn syfilis, končící i smrtí. Prostituce byla spojována s morální i fyzickou nákazou. Právě proto se sexuální chování a prostituce staly objektem zkoumání mnoha pozorovatelů Londýna. Například Henry Mayhew poukázal na zkaženost dětí a jejich sexuální zhýralost. Už třináctiletí spolu sexuálně žili a zakládali rodiny bez uzavření řádného sňatku. Také přenos pohlavních chorob mezi dětmi od jedenácti do šestnácti let byl značný. Ostatní autoři, např. Charles Booth nebo William Acton¹²⁷, své práce zaměřili na zkoumání podstaty a rozšíření prostituce. Zkoumalo se a statisticky zaznamenávalo, kde prostitutky bydlí, kde se nejvíce vyskytují, jak tráví volné hodiny. Bylo provedeno jejich rozdělení do skupin, např. „Dobře oblečené žijící v bordelech“, „Dobře oblečené žijící v soukromých bytech“, „V tichém sousedství“, „Zavedené domy“ a „Komfortní domy“. pracovníky, kteří řešili oblast bytovou a oblast zdravotnictví. „Všichni se potýkali s dědictvím tisíciletého neukázněného života ve městě a měli velkou snahu ho vyčistit a očistit.“¹²⁸ Prostituce byla nelegální a proto prostitutky nabízely své služby na místech ne úplně veřejných. Došlo-li k zadržení prostitutek a k jejich předvedení na policejní stanice, většinou byly brzy propuštěny, neboť k této trestné činnosti bývali policisté poměrně shovívaví. Hromadné zatýkání by k ničemu nevedlo, po propuštění by se na svá místa vrátily. Policisté vše řešili raději domluvou nebo prostitutky vykázali z místa, kde postávaly.

Reformátoři viktoriánské společnosti se problému prostituce věnovali spolu s

125 Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 252. 126 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 360. 127 William Acton (1813-1875), anglický lékař a spisovatel. 128 Ackroyd, P., Londýn, Praha 2002, s. 358-359. 39

S působením prostitutek souvisela činnost dalších členů podsvětí, a to pasáků. Tato skupina však tvořila jen malou část z celkového množství lidí, žijících se v Londýně zločinem. Většina londýnských prostitutek měla své pasáky. Tito příživníci odebírali prodejním ženám a dívkám značnou část jejich výdělků a zcela je ovládali. Sami se označovali za „milence“ a vyžadovali od nich kromě peněz i sexuální služby. V nevěstincích drželi dívky a v podstatě rozhodovali o jejich životě. Obstarávali nová děvčata, která často nalákali a poté zavřeli do těchto podniků nebo donutili pracovat na ulici. Některé dívky kupovali přímo od jejich rodin. Pasáci obvykle provozovali i další kriminální činnost, především kapesní krádeže nebo krádeže psů, dále vykrádání sklepů a jiná vloupání.

VI) Vrazi Nejtěžším zločinem, který může být spáchán, je vražda. V historii Londýna docházelo k bezpočtu vražd a seznam vrahů by byl jistě dlouhý. Každé století mělo své největší případy. Také v 19. století se stalo několik vražd, které způsobily velký rozruch. V roce 1811 byla v domě na Ratcliff Highway vyvražděna celá rodina a během pár dní došlo nedaleko tohoto místa k vraždě další rodiny. Tehdy zemřelo sedm lidí. Další případ je z poloviny 19. století, kdy v roce 1849 byli odsouzeni manželé Manningovi za vraždu milence paní Manningové, kterou spáchali společně. Největší hrůzu ve druhé polovině 19. století způsobily vraždy Jacka Rozparovače ve Whitechapele v roce 1888. Kromě těchto známých vražd docházelo v Londýně neustále k dalším, o kterých se veřejnost mohla dovědět z tisku. Níže uvádím několik případů z šedesátých a sedmdesátých let 19. století. 1. Thomas Briggs, 1864 Street, držitel sezónní jízdenky na Severní Londýnskou železnici. Jednoho pozdního sobotního večera nastoupil na vlak ve Fenchurch Street, a poté vystoupil na konečné stanici. Byl spatřen. Jak pokračoval do svého domova v Hackney. O něco později uviděl strojvůdce něco tmavého mezi kolejemi poblíž kanálu u mostu mezi stanicemi Bow a Hackney Wick. Zastavil a našel tělo pana Briggse otlučené a plné šrámů. Leželo tam, kde zřejmě spadl z vlaku. Chyběly hodinky zemřelého, řetízek, prsten a klobouk. Prozkoumání vozů odhalilo zakrvácené místo v prostoru první třídy, které dokazovalo zoufalý boj. \Byla zde bezpochyby spáchána vražda.

Pan Thomas Briggs byl více než šedesátiletý vedoucí úředník v bance na Lombard

Zpočátku byli detektivové zmateni, ale brzy získali cenné svědky. Pan Death,

klenotník z Cheapside, podal informaci, že malý cizinec vyměnil zlatý řetízek za jiný řetízek a prsten v jeho obchodě. Také kloboučník podrobně vylíčil, jak mu byl přinesen cylindr podobnou osobou, pro kterou ho pozměnil a zkrátil. Dále se přihlásil kočí a společné svědectví těchto mužů navedlo podezření k mladému německému krejčímu jménem Muller. Ten však zmizel a nebyl k nalezení na žádném ze svých obvyklých oblíbených míst. Nakonec bylo zjištěno, že se nalodil na plachetnici jménem Victoria do New Yorku. Detektivové s panem Deathem, s Jehuou a dalšími svědky se dali do pronásledování dalším poštovním parníkem City of Cork a než Victoria připlula na obzor, získali povolení k zatčení. Když se plachetnice konečně objevila, detektivové z Londýna a New Yorku se na ni nalodili z remorkéru, shromáždili pasažéry a našli podezřelého muže. Jeho zavazadla byla prozkoumána a klobouk a hodinky pana Briggse v nich byly nalezeny. Němec tvrdil, že je nevinným vlastníkem a zboží koupil. Americká policie však uvěřila anglickým detektivům a povolila vydání podezřelého. Tak jej detektivové a pan Death triumfálně dovezli zpátky do Londýna, kde se jim dostalo velké pochvaly. Muller byl souzen, shledán vinným a 14. listopadu popraven. Na poslední chvíli řekl svému německému pastorovi, že „to udělal.“ Krátce předtím, když bral poslední pomazání, zopakoval svou nevinu.¹²⁹ 2. Walter Lee, 1870 Probíhala zde výstavba a k ubytování dělníků posloužil dům Drayton Arms. Majitel domu, osmatřicetiletý tělesně postižený Walter Lee, měl ve zvyku nechat jim v průběhu týdne jejich pivo bez placení a částku vybírat každou sobotu. Lee byl střízlivý, spořivý člověk, a kromě toho, že ubytovával zedníky, truhláře a štukatéry a dával jim pití na dluh, půjčoval také šilink nebo dva, když byli v nouzi. Ke konci týdne peníze vybíral a účtoval si malý úrok za půjčení. Tento systém probíhal nějakou dobu a Lee a jeho zákazníci měli dobré vztahy. Minulou sobotu zašel na návštěvu jako obvykle a provedl svůj týdenní výběr, na jehož konci měl u sebe značné množství peněz. Lee odešel z budovy, ale nevrátil se do Drayton Arms. Bylo mnoho dohadů, co se s ním stalo, a v sousedství probíhalo pátrání. To bylo bezvýsledné až do včerejšího odpoledne, kdy byl asi o půl čtvrté nalezen mrtev v nedokončeném domě číslo 3, Glennow-gardens. Na čele zesnulého byla nalezena velká rána, zřejmě zasazená kladivem, a

VRAŽDA Šokující vražda byla spáchána v Glennow-gardens, v Jižním Kensingtonu.

¹²⁹ Bennet, A. B., *Londoners in the Eighteen-Fifties and Sixties*, London 1924, s. 166-267.

Inspektor Prescott, seržant Large a detektivní důstojníci Large a Chennery, z T divize

na zadní části hlavy byla otevřená rána. Předpokládá se, že Lee nejprve dostal ránu do čela, což ho ochromilo. Když byl na zemi, byla mu zasazena rána do zátylku, která mu způsobila okamžitou smrt. Dům, ve kterém byl nalezen, je jedním z bloku velkých domů, které jsou téměř dokončeny. Jako jediní zaměstnání zde byli štukatéři. Lee byl nalezen ležící obličejem na podlaze v jídelně a očividně byl mrtvý více než dva dny. Nezdá se, že by ho jeho sobotní vybírání přivedlo do domu, kde zemřel. Pravděpodobně byl vylákan pod nějakou záminkou a poté zavražděn. Peníze oběti byly zřejmě důvodem k trestné činnosti, neboť bylo zjištěno, že Lee u sebe neměl žádný peněžní obnos a jeho kapsy byly vyloupeny. Jsou na místě a vypyávají se s cílem najít pachatele vraždy. Předpokládají, že pachatelem je jeden z dělníků, zaměstnaných na stavbě. Všichni dělníci byli totiž dobře obeznámeni s návyky zemřelého a ze zkušenosti věděli, že byl dochvilný a pečlivý ve svém týdenním podnikání.¹³⁰ 3. Vražda v Stephney (Sarah Redhead), 1870 Včera odpoledne se stala vražda v čísle 80, v ulici Sidney, Stepney. Byla spáchána Williamem Redheadem, osmnáctiletým členem 7. oddílu střeleckých dobrovolníků Tower Hamlets. superintendantem divize K, bezprostředně po spáchání zločinu. Zjistilo se, že manželství otce zadrženého a jeho druhé ženy způsobilo mnoho zlého dětem z jeho prvního manželství a vzájemné vztahy nebyly dobré. Zadržený absolvoval vojenský dril se svým dobrovolnickým sborem nedávno v sobotu večer. Včera nabil pušku a záměrně zastřelil svou macechu, která spadla a téměř okamžitě zemřela. Poté utekl z domu a byl pronásledován některými sousedy. Ti ho

nedostihli, ale na úrovni ulic Alfred a White Horse, asi míli od ulice Sidney, narazil na policejního konstábla. Tomu se přiznal ke spáchání vraždy a odevzdal pušku, kterou nesl. Byl vzat na policejní stanici a pan Worels mu přečetl obvinění. Na svou obhajobu řekl, že se jeho nevlastní matka chovala velmi krutě k němu a k jeho sestře. Další prohlášení nebo vysvětlení již neučinil. chování. Po nějakou dobu byl ve službě u obchodníka s vínem. Jeho otec je důstojník na lodi a nyní je na cestě domů z Číny.

Je to klidně vyhlížející chlapec bez jakéhokoli náznaku zuřivosti v tváři nebo v

Vyplývá to z narychlo provedeného šetření panem Edwardem Worelsem,

130 The Times, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.06.2016 9:42].

42

Mladá žena byla nalezena strašlivě znetvořená v uličce Kidbrooke, v blízkosti

Včera večer byl vězeň předveden před pana Lushingtona na policii. Soudem byl obviněn z úmyslné vraždy paní Sarah Redhead, své nevlastní matky. Informace, že byla spáchána „další vražda“, způsobila, že se blízko soudu shromáždil velký počet lidí a soud a cesty k němu byly přeplněné. 131 4. Elthamská vražda, 1871 Elthamu. Inspektor Mulvany z detektivního oddělení Scotland Yard vzal do vazby syna velmi respektovaného obchodníka, který vykonává svoji činnost ve městě Greenwich, a to na základě podezření z vraždy. Z informací získaných naším reportérem se zdá, že tělo zavražděné bylo identifikováno jako Jane Maria Clenson, stáří sedmnáct let. Žila jako služebná v domě rodiny otce obžalovaného po dobu jednoho roku a deseti měsíců. Tuto práci opustila před čtrnácti dny, v té době těhotná. Na základě získaných informací se zdá, že zemřelá šla na setkání se synem svého bývalého pána. Bylo to v době mezi jejím odchodem z domu a nalezením jejího těla. Obviněný byl vzat do vazby přímo v podniku svého otce. Když mu bylo sděleno obvinění, prohlásil, že je neviný. 132 5. Vražda ve Stradfordu vyšetřování vraždy pana Thomase Galloway, stáří 49 let. Pan Marsh, advokát, zastupoval příbuzné zesnulého, a superintendant Mason reprezentoval policejní orgány. Paní Ann Gallowayová, vdova zesnulého, řekla, že v pondělí odpoledne byla vzata policií na policejní stanici ve West Hamu, a tam poznala vězňe Campbella. Vybrala ho z několika ostatních a identifikovala jej jako muže, který pobodal jejího manžela dýkou v noci 9. února v Romford-road. V noci, kdy došlo k vraždě, ho viděla zřetelně pod světly plynové lampy. Koroner řekl, že historie případu je stručná. Pan Galloway se vrátil domů v noc vraždy a šel do salonu psát. Asi deset minut poté mu jeho neteř sdělila, že došlo k vloupání do domu. Vyšel ven a jeden z mužů jej bodl dýkou. Verdikt poroty bude do značné míry záviset na otázce identity...

Včera večer pan C.C.Lewis, koroner v Essexu, pokračoval v Ilford Gaol ve

131 The Times, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>[30.06.2016 10:10]. 132 The Times, 1871 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 10:36].

43

Porota, po hodině jednání v soukromí, vynesla následující výrok: „Zjistili jsme, že

Crockling byl popsán jedním ze svědků jako sběrač papírů z městských skladů a pokoj

zemřelý Thomas Galloway byl záměrně zavražděn a shledáváme Michaela Campbella vinným z vraždy prvního stupně a shledáváme Johna Galbraitha a neznámého muže vinným z vraždy druhého stupně.“ Vězni byli postaveni před soud. 133 6. Úmyslná vražda (Ellen Marney), 1872 Včera bylo uzavřeno vyšetřování, které bylo odloženo, pokud jde o příčinu smrti Ellen Marneyové, věk 67 let. Ta byla brzy ráno 11. dne měsíce srpna nalezena mrtvá v pokoji muže jménem Crockling, v Cupid's-court, Golden-lane. Důkazy prokázaly nade vší pochybnost, že zemřelá byla napadena a poté brutálně zavražděna. Byla spatřena v noci

před pivnicí Golden Anchor, v Golden-lane, kde vypila půl litru alkoholického nápoje, ale při odchodu byla naprosto střízlivá. používal jako prostor pro třídění. V současnosti není k nalezení, ačkoli byl přítomen, když byla policie přivolána k mrtvému tělu v jeho pokoji. Porota se vrátila s verdiktem „úmyslné vraždy“ proti osobě určité nebo neznámé, a požádala koronera, pana Richardse, aby vyjednal u ministra vnitra odměnu za dopadení osoby nebo osob, ať už skutek spáchal kdokoli.¹³⁴ 7. Vražda v Lambethu (George Merritt), 1872 Timesy, pondělí 19. února 1872 blízkosti Hungerfordského mostu. George Merritt, topič zaměstnaný v pivovaru Lion v Belvedere-road, cestoval do práce, když byl zastřelen americkým lékařem jménem William Chester Minor. Uvádí se, že těsně předtím než Merritt přišel k bráně, byl zastaven Minorem, který na něj vytáhl pistoli a jedenkrát z ní vystřelil. Merritovi se podařilo uhnout hlavou a střela ho minula. Poté začal utíkat a volal o pomoc. Padl druhý výstřel, který také minul. Při útěku jej třetí výstřel zasáhl do krku. Vrah pak přišel až k němu, napadl ho nožem a několikrát ho bodnul. Policisté dorazili na místo činu, kde našli mrtvého Merrita. Zajistili jeho tělo a

V sobotu časně ráno byla spáchána brutální vražda v Belvedere-road v Lambethu v

133 The Times, 1871 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 10:53]. 134 The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 12:05].

44

Pan Frederick Williamson, superintendant, řekl: „Poprvé jsem poznal vězně dne 27.

odvezli je do nemocnice Svatého Tomáše. Vzali do vazby vraha, který je vysoký, dobře oblečený, vojenského vzhledu. Timesy, úterý 27. února 1872 prosince, když za mnou přišel na Scotland Yard a sdělil mi, že bydlí v hotelu Vidler v Holbornu a že se právě vrátil z Ameriky. Říkal, že odtamtud odešel, aby se vyhnul pronásledování Iry a zdálo se, že měl v tomto ohledu halucinace.. Mezi tímto dnem a 31. lednem mě zavolał několikrát. Jednou prohlásil, že když se ráno probudil, ucítil pálení v žaludku, které, jak věřil, bylo způsobeno nějakou neviditelnou osobou, která k němu chodila do pokoje a nechávala mu nějaký druh jedu v ústech. Superintendant Minora nikdy nepovažoval za nebezpečného, ale myslel si, že byl obětí halucinací.¹³⁵ 8. Vražda v Hackney (Charles Starkie) Timesy, středa 3.dubna 1872 Great Cumberland v Hackney-road, obývaném Thomasem Jamesem, pracovníkem v manufaktuře na boty. Charles Stanley, stáří asi 26 let, pobýval několik dní v domě a předpokládá se, že měl nějaký obchodní spor s Jamesem. Včera se zle pohádali a Stanley byl požádán, aby opustil dům. Odmítl, hádka zesílila a majitel hrozil, že pokud Stanley neopustí prostory, tak jej zastřelí. Stanley se mu vysmíval a stále odmítal odejít, když James řekl: „Pokud okamžitě neodejdete, budu střílet.“ Stanley odpověděl: „Můžete dělat, co chcete.“ Na to na něj James namířil revolver. Stanley se jenom usmál, myslel si, že jej chce pouze vystrašit. Ten však vypálil, ale kulka minula tvář. Vypálil druhou a pak třetí ránu a jeho střela zasáhla Stanleye do čelisti. Zavrával a pak upadl na chodník.¹³⁶ 9. Vražda ve Wappingu Parkerovy děti Timesy, pondělí 24. listopadu 1873 court, Old Gravel-lane, Wapping. Pachatelem činu je muž jménem Parker, stáří asi 35 let.

Vražda Včera odpoledne bylo zjištěno, že byla spáchána vražda v č.p.19 Chappuis

Obžalování z vraždy minulou noc byl spáchán trestný čin v bytě č.p. 103 v ulici

135 The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 12:55]. 136 The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 14:47].

45

Vražda a sebevražda Včera ráno došlo k vraždě a sebevraždě v domě č.p. 10,

Když opustil v dopoledních hodinách domov, řekl ženě v domě (služebná?), že se vrátí během několika minut. Když šla nahoru dát dětem, chlapci a dívce, nějaké jídlo, našla je oba mrtvé. Jejich hrdla byla

podřezána velice surovým způsobem. Chlapec trpěl ochrnutím a dívka byla mrzák. Mezitím šel vrah na policejní stanici a vydal se policii do vazby. Vzal s sebou nůž, kterým byl čin spáchán. Jako důvod vraždy uvedl nouzi a odpor k tomu, aby jeho děti žily v chudobinci. Nedávná ztráta manželky zřejmě měla vliv na jeho jednání. Posouzení se bude konat dnes nebo zítra.¹³⁷ 10. Vražda v Walworth (James Sibley) Timesy, pondělí 26. května 1873 Charles-ulice, Brandon ulice ve Walworthu. James Sibley, příležitostný stavební dělník, stáří 48 let, který žil v domě několik let a jehož chování v poslední době bylo velmi podivné, napadl svou ženu, zatímco připravovala večeři. Vzal rezbářský nůž a podřízl jí krk tak silně, že smrt musela být okamžitá. Jeho děti celkem pět vyběhly z místnosti a křičely o pomoc. Otec šel po několika okamžicích za nimi a zranil dvě do ruky. Poté se zastavil u dveří na ulici a spáchal sebevraždu tím, že si podřízl vlastní krk. Když dorazila policie, převezla těla do chudobince a zraněné děti do nemocnice.¹³⁸ 11. Příznání k vraždě („Teddy“) Timesy, 6. února 1875 Příznání vraždy Minulou noc George Wilson, stáří 21, který patří do Chelsea, šel na policejní stanici v South Shields a přiznal se k usmrcení mladého člověka s tím, že jej srazil z nábřeží do Temže. Wilson sdělil, že mladý muž, který byl jeho společníkem, byl znám pod jménem „Teddy“. Dne 27. ledna šli spolu podél nábřeží Temže a pak se posadili. Wilson věděl, že „Teddy“ měl nějaké peníze, vzal mu je a bil ho do hlavy. „Teddy“ spadl do vody a volal několikrát o pomoc, ale Wilson odešel a nechal ho utopit. Po spáchání činu řekl Wilson, že nemohl odpočívat, a tak šel do Regent Canal a dostal se na palubu parníku a požádal kapitána o převoz do Shields. Odjel z Londýna v úterý a dorazil do South Shields ve čtvrtek, kde opustil parník. Od té doby putoval kolem a cítil nutkání, aby se vzdal. Mladému muži,

137 The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 16:42]. 138 The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [08.08.2016 9:02].

46

K vraždám došlo v roce 1888 v období od 6. 8. do 9. 11. Oběťmi byly ženy, chudé

Pokud jde o zločinnost Londýna ve druhé polovině 19. století, za nejhorší zločin té

jehož smrt způsobil, bylo asi 18 let a často navštěvoval veřejný dům známý jako Crown Inn, v Chelsea, a také další s názvem Magpie. Wilson dnes bude postaven před soud.¹³⁹ Jack Rozparovač Vraždy z Whitechapelu doby je považována série 5 vražd londýnských prostitutek, známá jako dílo Jacka Rozparovače. První místo na pomyslném žebříčku kriminálních případů si tyto vraždy vydobily z několika důvodů. Především to byl brutální způsob, jakým byly oběti zabity. Dále seriozita vraždění a s tou spojená nervozita, kdy londýnští obyvatelé zažívali směs strachu a vzrušení, zda a kde vrah opět udeří. Dalším důvodem byl nezdár policie při snaze dostat se vrahovi na stopu. Svoji roli hrál i sociální původ obětí a činnost, kterou provozovaly. A také oblast, ve které k vraždám docházelo, tedy její těsné sousedství s City. Fakt, že vrah nebyl nikdy dopaden, usvědčen a odsouzen, dělá z těchto vražd případ číslo 1. pouliční prostitutky. Vraždy byly spáchány zvláště brutálním způsobem. Došlo k podříznutí a následnému rozparání a znetvoření oběti. Mrtvé byly objeveny v tmavých uličkách a jedna v pronajaté místnosti. Vraždy se staly ve čtvrti Whitechapel, v okruhu 500 yardů od Whitechapel High Street, na rozhraní bohaté City a chudého East Endu. Vrah po sobě zanechával výsměšné dopisy, kterými mátl své pronásledovatele. Vzhledem ke způsobu provedení vražd padla podezření na lékaře, řezníky, cizince nebo Židy.¹⁴⁰ města zvané East End a čítající asi 60 000 obyvatel. Samotný East End platil za chudou oblast, kde žil velký počet přistěhovalců. Kriminalita zde byla vysoká a mnohé jeho části bylo možné označit za nebezpečné. Nejhorší okresek byl právě Whitechapel. Přežívání v těsných domech se špatnými hygienickými podmínkami, bída a nedostatek jídla způsobovaly častá úmrtí, hlavně dětí. Lidé zde žijící nemohli někdy ani platit nájem a museli nocovat na ulici nebo si zaplatit levnou postel v noclehárně. Mnozí raději odešli do chudobince, kde dostali jídlo a nocleh, pokud se snažili pracovat. Běžné byly krádeže, problémy s alkoholem a prostituce. Řada žen a dívek se stala prostitutkami, aby získala peníze na zaplacení bydlení nebo jídla pro svoji rodinu.¹⁴¹

Whitechapel byla malá a velmi chudá čtvrť Londýna, nacházející se ve východní části

139 The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>[08.08.2016 9:30]. 140 Inwood, S., Historie Londýna,

Ten se vyznačoval nebyvalou brutalitou, svým obětem podřízl hrdlo a poté vyňal z těla

Ve Whitechapelu se vyskytovaly gangy, které vyhrožovaly prostitutkám a zabíjely je. Jejich oběťmi se pravděpodobně staly i dvě ženy z Whitechapelu, Emma Smithová a Martha Turnerová. K první z těchto vražd došlo 3. dubna 1888. Prostitutka Emma Smithová byla napadena několika mladíky, kteří ji zbili a znásilnili. Ačkoliv byla odvedena do nemocnice, druhý den svým zraněním podlehla. Druhá vražda se stala 7. srpna ve stejném roce poblíž místa, kde byl spáchán předešlý útok. Prostitutka Martha Turnerová byla ubodána k smrti 39 ranami. Již 31. srpna byla nalezena další mrtvá. Vraždu prostitutky Mary Ann Nicholsově vyšetřovali policisté zpočátku stejně jako dvě předešlé vraždy a předpokládali, že jde o dílo stejného gangu. Teprve když 7. září došlo k vraždě příležitostné prostitutky Annie Chapmanové a její zranění byla podobná zraněním Mary Nicholsově, přehodnotila policie svůj přístup k případům a začala tyto dvě vraždy přičítat novému a zatím neznámému vrahovi. některé vnitřnosti. S takovým způsobem zabíjení se policie dosud nesešla a ve čtvrti Whitechapel se začala šířit panika. Z informací získaných policií od místních prostitutek vycházelo najevo, že řada z nich byla ohrožována neznámým mužem. Policii se však nedařilo nikoho dopadnout. Jako stopa mohl posloužit dopis, který došel 27. září do centrální zpravodajské agentury s podpisem Jacka Rozparovače. Oslovení znělo „Drahý šéfe“ a jeho autor v něm psal o zabíjení, o nenávisti k prostitutkám a vysmíval se policii, že dosud nemá vraha. Policie nevěřila v jeho pravost a zatajila jeho existenci. Dne 30. září byla uprostřed noci nalezena další mrtvá prostitutka Elizabeth Strideová s prořízlým hrdlem. O necelou hodinu později stejným způsobem zemřela prostitutka Catherine Eddowesová, které byly navíc vyjmuty některé vnitřnosti. dopadnout vraha. To se nezdařilo a další korespondence následovala. Již 1. října obdržela policie pohlednici od Jacka Rozparovače, kde psal o dvou posledních vraždách. Další dopis dostal 15. října Georg Lusk, který se již v září rozhodl shromáždit skupinu mužů a vytvořil Mile Endský výbor pro bdělost. Vedl tyto muže a v noci se snažili hledat vraha. Georg Lusk zprvu myslel, že jde o vtip a někdo se v dopise s názvem „Z pekla“ vydává za vraha. Ale součástí zásilky byla polovina lidské ledviny a tak věc později přehodnotil a dopis zaslal policii.

Policie nyní uveřejnila dopis od Jacka Rozparovače a doufala, že to pomůže

48

K páté vraždě přičítané Jacku Rozparovači došlo 9. listopadu. Zabitou Mary

Těla zavražděných vypovídala o tom, že tentokrát se nejedná o běžného vraha.

Další dvě vraždy prostitutek se staly později. Dne 17. 7. 1889 byla brzy ráno policií

Kellyovou objevila v jejím pronajatém pokojíku bytná. Tato oběť byla nejvíce zohavená. Vrah jí nejen prořízl hrdlo, ale mrtvé tělo ještě rozřezal na několik částí. 142 nalezena mrtvá Alice McKenzieová. Byla probodnutá a měla další zranění, ale ta nebyla podobná zraněním z předchozích pěti případů Jacka Rozparovače. Stejně tak zranění Frances Coleové, zabitě 13. 2. 1891, byla odlišná. Přestože měla podřezané hrdlo, ani tato vražda nebyla připisována Jacku Rozparovači. Policie vyšetřovala v roce 1888 mnoho svědků. Ti se většinou shodli, že s oběťmi viděli před jejich smrtí muže, který měl na sobě dlouhý tmavý kabát a klobouk. V dalších detailech se jejich výpovědi rozcházel. Někteří tvrdili, že měl knír, jiní to vyloučili. Potenciální vrah byl označován za Angličana, Žida, námořníka nebo cizince. 143 Prostitutky byly chudé, nešlo tedy o loupežné vraždy. Činnost, která je všechny spojovala, naznačovala, že vrah je proti nim zaujatý nebo má určitou sexuální úchylku. zajistit pachatele. Nejprve se domnívala, že vraždy jsou dílem některého z gangů. Tato teorie se nepotvrdila a policie se zaměřila na hledání osamělého vraha. Během vyšetřování byla vznesena mnohá obvinění, uskutečněny stovky výslechů, ale nedařilo se proti nikomu shromáždit dostatek důkazů. nebo pracovníky na jatkách. Byli podezříváni také Židé, cizinci nebo osoby duševně choré. Vyšetřovatelé se zaměřili nejen na lidi z nejhorší spodiny, ale i na bohaté a vážené osoby a dokonce i na člena královské rodiny. Jedním z podezřelých byl právník londýnské vyšší společnosti Montague John Druitt,

který byl mentálně labilní. Jeho kontakty vedly do East Endu. Nebyl odsouzen, protože se v prosinci roku 1888 utopil v Temži. Další podezřelý George Chapman byl polský přistěhovalec, původním jménem Severin Klosowski. Pracoval jako kadeřník v Cable Street a nakonec byl v roce 1903 oběšen za jinou vraždu.¹⁴⁴

Podle způsobu provedení vražd padlo podezření na lékaře, studenty medicíny, řezníky

Objasnit tuto sérii vražd bylo velkým úkolem pro Scotland Yard. Policie se snažila

142 Franklin, A., Jack the Ripper, Praha 2016, s. 9-31. 143 Franklin, A., Jack the Ripper, Praha 2016, s. 33-39. 144 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 547-548.

49

Vrahem mohl být i James Maybrick, obchodník s bavlnou z Liverpoolu, který žárlil na

Ačkoliv se do pátrání zapojilo obrovské množství policistů a detektivů a policie

Byl podezříván také Aaron Kosminski, polský Žid, který žil ve Whitechapele. Nenáviděl ženy a především prostitutky. Propadl šílenství a byl umístěn do ústavu pro choromyslné.¹⁴⁵ svou mladou ženu Florence. Podezíral ji z nevěry a nazýval ji děvkou. Mohl se při svých cestách do Londýna mstít na prostitutkách. Zemřel v roce 1889. Podezřelým se stal i člen královské rodiny, princ Albert Victor Christian Edward, vévoda z Clarence, vnuk královny, který později onemocněl chřipkou a zemřel. zatýkala na základě sebemenšího podezření, nikdy se pachatele ohavných vražd nepodařilo najít a usvědčit. Vraždy z Whitechapele otřásl důvěrou veřejnosti ve schopnosti policie. Ani zadržení a výslechy stále nových podezřelých nepřinesly očekávaný výsledek a víra v detektivní práci policie začala klesat. „Královna Viktorie se osobně zajímala o vyšetřování zločinů Jacka Rozparovače a přísně kritizovala postup příslušných vyšetřovatelů.“¹⁴⁶ Spisy s vraždami ze čtvrti Whitechapel zůstávaly stále neuzavřeny a ačkoli vyšetřování pokračovalo, lidé přestávali věřit, že se policii podaří dotáhnout případ úspěšně do konce. Jack Rozparovač detektivům Scotland Yardu stále unikal a tak tyto vraždy zůstávají neobjasněny dodnes.

145 Feldman, P. H., Jack Rozparovač, Praha 2009, s. 27. 146 Feldman, P. H., Jack Rozparovač, Praha 2009, s. 527-528.

50

Čtvrtá kapitola

Situace byla katastrofální, ale nikdo ji neřešil. Londýn byl prezentován jako město s

Policie v době viktoriánské I) Počátky Metropolitní policie Úspěšnému fungování policie ve viktoriánském Londýně předcházelo období první

poloviny 19. století, kdy Londýn neměl žádnou centralizovanou organizaci k potírání zločinu ve městě. „Jediným státním bezpečnostním útvarem byly silniční hlídky v Bow Street, které střežily pořádek na silnicích vedoucích do města a na hlavních ulicích. O bezpečnost se staraly jednotlivé farnosti a obvody samy, jejich představeným to dávalo neomezenou moc bez jakékoliv kontroly zvenčí. Farnosti měly své vlastní oddíly konstáblů, strážníků a ponocných. Službu u hlídek nastupovali lidé s pochybnou minulostí a minimálními předpoklady pro tuto funkci. Strážníci spíše než k ochraně pořádku více sloužili k prosazování zájmů městských radních a hlídání jejich vlastního majetku.“¹⁴⁷ drobnou zločinností, která obtěžovala, ale neohrožovala. Panoval názor, že „se nevyplatí zločin potírat, ten tu bude pořád, ale udržovat míru kriminality v mezích, kdy sice je na obtíž, ale ještě není nebezpečná.“¹⁴⁸ Ve skutečnosti docházelo k mnoha krádežím a vyloupením v důsledku nečinnosti konstáblů, ospalých ponocných a nedůsledné práce hlídek z Bow Street.¹⁴⁹ obchodník Patrick Colquhoun¹⁵¹, pozdější smírčí soudce. Ten apeloval na řešení problému zločinnosti v Londýně, poukazoval na velký počet lidí žijících se zločinem a na výši škod, které zloději

napáchají. Západindická obchodní společnost, které způsobili ztráty v docích říční piráti, nepoctiví dělníci a zkorumpovaní úředníci, na Colquhounův návrh zřídila říční policii. 152 Muselo dojít k celé řadě vážných případů, jako bylo například vyvraždění dvou rodin v Její povinnosti zahrnovaly také hledání a vyzvedávání těl sebevrahů, zavražděných a náhodně utopených osob. Dickens, Ch. (Jr.), Dickens's Dictionary of the Thames, 1881, s. 179. [dostupné online]

<https://play.google.com/books/reader?id=g8IHAAAQAAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=cs&pg=G BS.PP2>

147 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 41-42. 148 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 42. 149 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 538. 150 Thames River Police. Její velitelství sídlilo ve Wappingu. Měla na starosti hlídkování na řece Temži.

Světlou výjimkou byla říční policie 150, založená v roce 1800. Iniciátorem byl skotský

Říční policie se sice osvědčila, ale vláda otálela s jejím využitím pro celou metropoli.

151 Žil v letech 1745-1820. 152 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 255.

51

Robert Peel vytrvale argumentoval růstem zločinnosti a po založení nového

Ratcliffe Highway v roce 1811 153 nebo odhalení plánu spiklenců z Cato Street uskutečnit atentát na vládní kabinet a sídlo starosty v Mansion House v roce 1820. Teprve potom byl jmenován ministrem vnitra sir Robert Peel, který v roce 1822 vytvořil zvláštní výbor pro policejní problematiku Londýna a snažil se přesvědčit parlament o nutnosti profesionální policie. Výbor však zamítl vytvoření policie s odůvodněním, že „ztráta svobody by nebyla vyvážena výhodami, jež přináší boj proti zločinnosti.“ O rok později napsal list The Times, že centralizovaná policie je „nástrojem, který byl vynalezen despotií.“ 154 Robert Peel se nadále snažil přesvědčit parlament, tisk a veřejné mínění o potřebě vycvičené profesionální policie řízené ministerstvem vnitra. Ale nechut' k centralizovanému bezpečnostnímu systému byla obrovská. Ačkoliv si neustále vzrůstající zločinnost žádala řešení, našlo se mnoho odpůrců, kteří veškeré snahy bojkotovali. „Radši ať každé tři roky podříznou půl tuctu lidí na Ratcliffské silnici, než abych byl vystaven domovním prohlídkám, špehům a všem těm Fouchéovým výmyslům“, prohlásil ministr zahraničí John W. Ward. 155 parlamentního zvláštního výboru v únoru roku 1828 tyto argumenty podložil údaji o počtu zločinců, kteří byli postaveni před soud. Prokázal, že počet odsouzených stále narůstal. „Chci lidi naučit, že svoboda nespočívá v tom, že vám dům vyloupí gangy organizovaných zlodějů, a v přenechání hlavních londýnských ulic na noc opilým ženám a pobudům“, sdělil ministerskému předsedovi Wellingtonovi. Výbor nakonec doporučil zřízení nového útvaru policie, nahrazujícího jak hlídky z Bow Street, tak i exekutivní pravomoci soudců v Londýně. Provalila se totiž korupce ve stávajících útvarech a autory tohoto organizovaného systému byli právě londýnští soudci. Bylo zjištěno, že policisté z Bow Street a ze City umožňovali bankám získávat zpět od lupičů ukradené peníze. Velké odměny si policisté rozdělovali společně se zločinci a s přechovávači. Vzhledem ke kontaktu policistů z Bow Street se světem zločinu bylo řečeno, že jsou „soukromými spekulanty se zločinem, místo aby byli efektivními prosazovateli spravedlnosti.“ 156 Usvědčení byli konstáblem farnosti Covent Garden Josephem Thomasem, pozdějším superintendantem metropolitní policie. Ten se snažil vymýtit ze čtvrti tuláky, kapsáře a prostitutky. Policisté, kteří s nimi udržovali přátelské styky a dokonce se společně

153 V prosinci 1811 došlo k brutálním vraždám ve dvou domech na Ratcliffské silnici vedoucí do

Shadwellu. Celkem zemřelo sedm osob. Na dopadení pachatele byla vypsána odměna 500 liber a ulice Shadwellu místo ponocných chránily hlídky. Usvědčit vraha se nakonec nepodařilo. Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 41.

154 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 537. 155 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005,

scházeli v hospodě U hnědého medvěda na Bow Street, mu v tom bránili. Pro ně byla zajímavá jen taková zatčení, za která byly vypsány odměny.¹⁵⁷ V roce 1829 se Robertu Peelovi konečně povedlo prosadit dlouho připravovaný zákon o londýnské Metropolitní policii. Po přijetí zákona mohla vzniknout nová jednotka placených policistů pod vedením dvou soudců, později nazývaných komisaři. Těmi byli plukovník Charles Rowan a právník Richard Mayen¹⁵⁸. Do roku 1830 se podařilo pro policii získat přes 3000 mužů a z nich vytvořit sedmáct divizí.¹⁵⁹ V čele každé divize stál superintendant.¹⁶⁰ Pro práci u policie byli získáváni většinou bývalí vojáci, ale Rober Peel chtěl, aby na lidi nepůsobili armádním dojmem. Proto byli policisté oblečeni do dlouhých modrých fraků a na hlavách měli cylindry. Jako zbraň jim sloužily pouze krátké dřevěné obušky. Na nebezpečné pochůzky se vydávali s krátkými šavlemi. Policistům se říkalo „Bobby’s Boys“ (Robertovi hoši) a odtud vznikl název „bobbies“. Naopak konstáblové nosili k odstrašení zločinců uniformy, a pokud byli svědky porušení zákona, bylo jejich úkolem pachatele zatknout bez toho, že by čekali, až dojde k vážnějším zločinům. případě hlídek z Bow Street. Policisté nižších hodností proto neměli dovolen styk se zločinci a informátory v hostincích. Cílem se stala prevence zločinnosti. Nepřicházelo v úvahu „pěstovat“ si zločince za účelem získání větší odměny. Nebylo dovoleno špehování ve prospěch vlády, což bývalo dříve běžné. byla zadním traktem obrácena k nádvoří Scotland Yard, pojmenovaném tak proto, že zde dříve stával palác skotských králů.¹⁶¹ Ovšem začátky londýnské policie nebyly jednoduché, policisté byli málo placeni¹⁶² a dostávalo se jim hlavně výsměchu a urážek. Dokonce byly na ulicích rozdávány letáky zaměřené proti jejich působení ve městě.¹⁶³ Až postupně se ukazovalo, že jejich práce je přínosem pro bezpečnost Londýna. Docházelo ke snižování počtu domovních krádeží a na nočních ulicích byl větší klid.

Nový policejní úřad se nacházel ve Whitehall Place č. 4. Rozlehlá budova, v níž sídlil,

Ministr Robert Peel se snažil zamezit zkorumpování policistů tak jako se to stalo v

Založení metropolitní policie bylo významným milníkem londýnské bezpečnosti.

¹⁵⁷ Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 538-539. ¹⁵⁸ Durston, G. J., Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London, Cambridge 2012, s.

^{63-64.} ¹⁵⁹ Každá divize byla označena velkým písmenem z abecedy. V policejních zprávách byla u jména policisty vždy uváděna hodnost, číslo dotyčného a příslušnost ke konkrétní divizi.

¹⁶⁰ Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s.43. ¹⁶¹ Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 254. ¹⁶² Dostávali necelou jednu libru týdně. Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 540. ¹⁶³ Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 256.

Přesto ještě ve 40. letech 19. století došlo k zatčení téměř 3000 lidí, kteří zaútočili na

V roce 1833 rozešlo pět set policistů nelegální schůzi Národního politického svazu

Metropolitní policii se postupně podařilo rozšířit svoji moc na oblast o velikosti téměř

v Cold Bath Fields. Tři policisté utrpěli zranění, ale obyvatelstvu se nic nestalo. Po těchto událostech odpor proti policistům začal slábnout. Přibývaly žádosti farností nacházejících se mimo hranice metropolitního obvodu o začlenění tak, aby mohly služeb policie využívat. Provinční města žádala Londýn o vycvičené policejní důstojníky. Musela řešit problémy spojené se zločinci, kteří se k nim přesunuli z hlavního města. Odtud je vyhnala právě úspěšná činnost metropolitní policie. policisty. Šlo především o mladé pouliční

prodavače, kteří se bránili kontrole svého podnikání ze strany policie. Dále bylo zatčeno přibližně tři sta lidí za pokus o osvobození zadrženého z policejní cely, což ukazovalo na stále ještě silné vazby mezi zločinci.¹⁶⁴ 700 čtverečních mil.¹⁶⁵ Sahala až za správní hranice hrabství Londýn. Tak bylo zamezeno tomu, aby se zločinci, spáchající zločiny v jednom obvodu, ukryli ve druhém, kde by policie neměla pravomoci.¹⁶⁶ Výjimkou bylo území City, které mělo oddělenou policejní službu. Ta byla v roce 1839 reorganizována podle pravidel Metropolitní policie.¹⁶⁷ Jeho šéfem se stal inspektor Field.¹⁶⁸ V době zavedení se skládalo pouze ze dvou inspektorů a šesti seržantů, kteří byli využíváni podle inteligence a speciálních zkušeností v odhalování trestné činnosti.¹⁶⁹ Do řad metropolitní policie byli přijímáni další uchazeči, kteří procházeli přísnějším výběrem než v začátcích. Cílem bylo vyloučit např. nedisciplinovanost nebo opilství.¹⁷⁰ Byla snaha, aby 4300 nových mužů, kteří splnili podmínky přijetí, dělalo čest jménu policejního sboru. Pokud jde o hierarchii, na vrcholu pomyslné pyramidy byl komisař, který velel. Následovali detektivové inspektori, kteří se specializovali na určité druhy zločinů. Konstáblové (bobíci) byli pochůzkáři v terénu, kde řešili běžné delikty. A seržanti pomáhali

K rozšíření metropolitní policie došlo v roce 1842 zřízením detektivního oddělení.

¹⁶⁴ Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 541. ¹⁶⁵ v roce 1839. Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 539. ¹⁶⁶ Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 44. ¹⁶⁷ Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 540. ¹⁶⁸ V roce 1851 vzal inspektor Field spisovatele Charlese Dickense do slumů v East Endu a do Krysího

hradu, doupěte zlodějů v St. Giles. Inspektor měl respekt a úctu i těch nejhorších zločinců a stal se skutečnou legendou. Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 44. právě z tohoto důvodu a to hned první den svojí služby. Durston, G. J., Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London, Cambridge 2012, s. 69.

¹⁶⁹ Quarterly Review, Vol.129, no.257, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> ¹⁷⁰ Nejčastější důvod k propuštění z řad policie bylo opilství v srpnu 1829 byli dva muži propuštěni

Vznik a činnost metropolitní policie znamenaly průlom do oblasti stíhání zločinu.

oběma skupinám. Policie se zaměřila na plnění důležitých úkolů, jako bylo odhalování a potrestání pachatelů zločinů, ochrana života a majetku, zachování veřejného klidu a prevence zločinu.¹⁷¹ Metropolitní policie postupně zamezila stálému nárůstu zločinnosti v Londýně. Pravidelné policejní hlídky vnesly do ulic pocit bezpečí a obyvatelé oceňovali nastolení pořádku.¹⁷² Pravomoci policie se rozšířily a zatčení hrozilo pachatelům i za drobné přestupky, jako bylo koulení obruče, klepání na dveře, zhášení lamp, zapalování ohňostrojů a v zimě za tvoření ledových klouzaček. Trestán byl i prodej a používání hlučných nástrojů.¹⁷³ Drobní kriminálníci měli před metropolitní policií respekt a dávali přednost tomu být se srážníky zadobře. Ti naopak respektovali zvyky a zvláštnosti ulic s jejich problémy. Zatímco v ulicích Londýna měli policisté právo okamžitě zasahovat, do tisíců soukromých podniků neměli vstup povolen. Teprve od roku 1869 se situace změnila. Policie mohla vstupovat do nevěstinců, kaváren, doutníkových kuřáren a celonočních podniků. V těch se setkávali prostitutky, kuplíři a podvodníci. K uzavírání takovýchto míst začalo postupně docházet v sedmdesátých letech 19. století. Zpočátku měla nová organizace mnoho odpůrců, především z řad soudců starých policejních úřadů. Ti přišli o své pravomoci v roce 1839 a nehodlali se s tím smířit. Dále se bouřily některé farnosti, které nechtěly platit ze svých rozpočtů novou instituci, aniž by v ní měly své slovo.¹⁷⁴ Ale už během třicátých let nastala spokojenost s novou policií. „Osoby i majetek jsou dnes nesrovnatelně bezpečnější než ve starém systému. Nová policie je dnes všeobecně a zaslouženě přijímána. Téměř všechna rozsáhlá spřeženectva, která tehdy existovala pro udržování pravidelně organizovaného systému loupeží, byla rozbita a rozptýlena do všech směrů. Zločiny proti osobám jsou nyní poměrně vzácné.“ Takto pochvalně se vyjádřil James Grant v Londýnských črtách v roce 1838. John Murray ve svém díle Londýnský svět v roce 1843 viděl situaci realističtěji, ale i on uznal, že policie zločinnost zvládá dobře. „Když uvážíme, kolik majetku je nahromaděno v každém obvodu.., překvapí nás poměrně vzácný výskyt násilí a rabování a slušná jistota, že budou tyto pokusy odhaleny a potlačeny.“ V roce 1852 vyšel esej W.O'Brien v Edinburgh Review a policejní práce byla opět chválena. „Organizace je tak dobrá, bezpečnost

tak obecná a komplexní mašinerie pracuje London 1861, s. 12.

171 Childs, H., "Police-Duty" Catechism and Reports, London 1903, s. 44. 172 V roce 1856 bylo zatčeno v Londýně na 143 000 tuláků. Ritchie, J. E., The Night Side of London,

173 Watson, J. H., Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese, Příbram 2005, s. 45. 174 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 540.

55

Tyto kladné ohlasy neznamenal, že by policisté byli všemocní a Londýn by přestal

tak nenápadně, že příliš často zapomínáme na skutečné nebezpečí, které musí vždy existovat tam, kde kontrastuje bohatství a přepych národa s jeho chudobou a zločinností. Lidé začínají považovat za samozřejmost..., že bezpečně spí a probouzejí se uprostřed hord hladovějících zlodějů. "175 mít problémy v oblasti kriminality. Stále se v londýnském davu setkávali poctiví, slušní občané a zloději, vrazi, šlapky i podvodníci. A stále detektivové a konstáblové řešili vloupání, fyzická napadení, prostituci, loupežná přepadení a pátrání po pohřešovaných. Faktem ale zůstává, že založení metropolitní policie v roce 1829 znamenalo rozhodující obrat v nahlížení na zločin v Londýně a především obrat v přístupu k jeho potírání. Nově organizovaná policie vznikla pro boj se zločinností a tento úkol dobře plnila nejen ve svých počátcích, ale i během druhé poloviny 19. století.

II) Příklady policejní práce Příkladem fungování policie může být svědectví Edwarda Ovena, příslušníka

Metropolitní policie, o situaci v Hyde Parku.

Vagabundi, tuláci, mají vstup do Hyde Parku volný jako všichni ostatní. V horké letní

dny je vídám natažené na trávě, jak se vyhřívají na slunci. Během mé služby je jim to dovoleno z toho prostého důvodu, že dosud neexistovalo žádné pravidlo, které by jim v tom zabránilo. Ale přísnější pravidla byla nedávno nastavena a ta snad postupně odstraní tyto nežádoucí osoby z parku. Lidem, kteří přišli do parku, bylo velice nepříjemné vidět tyto špinavé, roztrhané, mastně vypadající chlapíky, ležící na zádech s otevřenou pusou a chrápající. Často jsme se pokoušeli zbavit se jich tím, že jsme je probouzeli a nařídili jim zůstat venku mimo park. A pokud to bylo možné, ukázat jim, že porušují stávající pravidlo. Občas jsme je odvedli na stanici a zatkli. Ale jeden nikdy neví, kdy některé osoby přijdou k policistovi a budou se rozčileně ptát na důvod, proč byli vyrušeni. „Co jsem udělal? Jedná se přece o volný park?“ Je naší povinností zjistit, zda jsou tito zdánliví spáči živí nebo mrtví. 176 Ale oni nejsou spokojeni s vysvětlením a dokonce poté klidně podají písemnou stížnost na „zbytečné“ vměšování se konstábla.

175 Inwood, S., Historie Londýna, Praha 2003, s. 541. 176 Nebylo neobvyklé najít skutečně někoho mrtvého.

56

Prosazení tohoto pravidla a jeho zavedení zakazuje recitování, komické scénky,

věštění a podobně. Tyto odsouzeníhodné projevy brzy zmizely, protože bylo pro policistu relativně snadné zastavit jejich „podnikání“. Pokud je někteří dále provozovali, velmi brzy se seznámili s magistrátem. Naproti bráně Marble Arch byl zlatý důl pro věstce, soudě podle počtu hlupáků, kteří vypadali, že touží věnovat své šestipence, aby pocítili dotek ruky a zaslechli šepot v uších. Viděl jsem dva nebo tři dělat docela slušný obchod, ale samozřejmě, že pravidlo zakazující nepovolaným osobám žebrať nebo vybírat peníze brzy umožnilo policii, aby všechno ukončila. Ale tento případ s tuláky není tak jasný. Ne všichni lidé spící na trávě jsou tuláci a povaleči. Vezměme si například drsně vypadajícího, ale čestného, tvrdě pracujícího muže,

který opustil svůj domov v Hammersmithu ve čtyři hodiny ráno, a chodil po West Endu několik hodin stejně jako stovky dalších, a i poté se mu nepodařilo získat práci. Musí se vrátit domů unavený, uchozený a s pocitem beznaděje. Při průchodu parkem je velmi těžké odolat pokušení na chvíli ulehnout a výsledkem je, že usne. Narazil jsem na tyto chudáky mnohokrát, obvykle se po probuzení zvedli a beze slova odešli, ale ne tak tuláci. Ti se rozčilují, že je někdo vzbudil a ptají se: „Co se děje?“

O práci policie vypovídá i příhoda Thomase Archera, který pozoroval skupinku

Mohl bych pokračovat v psaní jednoho incidentu za druhým, co se týká této povinnosti. Ale doufám, že co jsem vyprávěl, ukáže čtenářům opatrnost policie při vykonávání očisty města od povalečů. Věřím, že s trochou trpělivosti tato i ostatní bývalé neřesti přestanou existovat. 177 mladých kapsářů. Postávali u sklepa pivnice, ve které došlo ke rvačce a pozorovali shromážděný dav lidí kolem sebe. Za moment uviděl další postavu, muže nepříliš vkusně oblečeného, s buřinkou, nedopalkem cigarety v ústech a krátkým kouskem ratanové hole v ruce. Vztah mezi nově přichozím a partičkou u sklepa se zdál jasný. „On byl jejich nemesis a jak bezstarostně pozorovali dav, on pozoroval je. Než nejbystřejší z nich varovně hvízdnul, aby je mohl zachránit, muž byl již na stejné straně ulice přímo u nich a rozdával rány. Dali se na útěk bez křiku nebo nářku. Tento pozorovatel byl totiž policejní detektiv, známý každému muži, ženě i dítěti v sousedství...“ Archer pokračoval v líčení toho, jak dostala policie místo pod kontrolu, když potyčka v baru znovu propukla. Strážník v uniformě zmizel na okamžik v davu na ulici a zklidnil jej, nemaje nic víc k dispozici než morální podporou chlapíka v buřince a bystře vyhlížejícího mladého muže v čepici. Ten, jak se ukázalo, byl jeho kolegou.

during twenty years' Police Service in Hyde Park, London 1906, s. 32-33.

177 Edward Owen, Hyde Park, Hyde Park, Select Narratives, Annual Event, etc,

57

Také další zpráva je dokladem důležité činnosti policie v metropoli.

„Bylo evidentní, že Highway a všechno to strašné okolí kolem bylo odteď pod kontrolou. Přestože zde přítomnost policistů není příliš zjevná, mohou být lehce povoláni a zvuk jejich řehtaček přivolá i rychlou pomoc od jejich kolegů.“ 178 Nedávno jmenovaný komisař Metropolitní policie, sir Charles Warren, vydal 8. října 1887 oznámení, že nebudou povolena „žádná veřejná shromáždění na Trafalgarském náměstí, ani žádné proslovy“. Tento zákaz měl zabránit demonstraci naplánované na neděli 13. října na podporu v té době vězněného Williama O'Briena, bojovníka za práva irských nájemníků. Pocity krivdy ale způsobily, že se Warrenova akce změnila ve všeobecnou diskusi a zazněly projevy na podporu svobody slova a shromažďování. Skupina socialistů, unionistů, Irů a nezaměstnaných se shromáždila na Trafalgarském náměstí, kam Warren preventivně rozmístil na 1500 policistů. Ti měli na pomoc zátarasy na přístupových cestách k náměstí a dvě eskadry kavalérie. Došlo ke střetům policie s demonstranty a neobešlo se to bez násilí. Lídr unionistů John Burns a spisovatel R. B. Cunninghame-Graham byli oba surově napadeni, ale nedošlo k jejich zatčení. Výsledkem policejního zákroku bylo na dvě stě zraněných a také dva mrtví. 179

Závěr Zločin je starý jako lidstvo samo. Existoval ve všech historických epochách, setkávali

se s ním lidé na nejružnějších místech světa. Nevyhnul se ani Londýnu za vlády královny Viktorie. Svou velikostí a svým charakterem umožnilo toto město, aby se zde zločin zabydlel a stal se nedílnou součástí jeho každodenního života. Ve druhé polovině 19. století už zločinnost nedosahovala takových rozměrů jako ve středověku či raném novověku, kdy řádily v úzkých a neosvětlených uličkách početné bandy a lidé si nebyli jisti majetkem ani životem. Přesto i viktoriánský Londýn zažíval svá přepadení, vraždy, krádeže a podvody. Čím více jsem se seznamoval s problematikou kriminality v Londýně, tím jistěji jsem docházel k názoru, že toto město vytvořilo ideální podmínky pro zločinnost. Za hlavní důvody považují jeho velkou rozlohu, vysokou koncentraci lidí, jeho charakter a chudobu. polovině 19. století v něm probíhal nebývale rychlý

stavební rozvoj. Byl kombinací starých čtvrtí s velkým množstvím úzkých a nepravidelných uliček a nových širokých tříd s proudícím davem lidí. V takovém prostředí se kriminální živly dobře pohybovaly a bylo

178 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 129. 179 Tames, R., *Political London*, London 2007, s. 99.

Viktoriánský Londýn byl největším městem na evropském kontinentě a ve druhé

58

Za velmi významný aspekt považují počet obyvatel a hustotu osídlení. V

Pokud jde o charakter města, Londýn byl obchodním centrem, do kterého proudilo

obtížné vypátrat je a dostihnout. Dobrá dopravní vybavenost Londýna, především hustá železniční síť, jim umožňovala rychlé přesuny z centra na předměstí. mnohamilionovém městě a přelidněných čtvrtích docházelo pochopitelně i k velkému počtu spáchaných trestných činů. V Londýně vznikl dosud neznámý fenomén zvaný dav, se kterým se v té době nebylo možné setkat nikde jinde na světě. zboží z nejrůznějších částí světa, ať už to byly suroviny nebo hotové výrobky. Díky koloniím byl sortiment zboží nezvykle široký. Byl také finančním centrem s mnoha bankami a peněžními ústavy a průmyslovým městem, kde docházelo k produkci výrobků a ke zpracování řady materiálů. Nabídka pro zloděje, lupiče a podvodníky byla tedy bohatá. příbězích jsem došel k jednoznačnému závěru. Bída, v jaké žili, špína a nízká úroveň hygieny, absence kultivovaného prostředí spolu s nevzdělaností, to vše vytvářelo podmínky pro existenci a rozvoj zločinnosti ve velkém.

Po prostudování mnoha informací o Londýně, o jeho obyvatelích a jejich životních

59

Prameny a literatura

Vydané prameny

Acton, W., *Prostitution Considered in Its Moral, Social, and Sanitary Aspects*, in

London and Other Large Cities and Garrison Towns, London 1870

Anonym, *Tempted London: Young Men*, New York c1889 Archer, T., *The Terrible Sights of London*, London 1870 Bennet, A. B., *Londoners in the Eighteen-Fifties and Sixties*, London 1924 Childs, H., "Police-Duty" Catechism and Reports, London 1903 Dickens, Ch. (Jr.), *Dickens's Dictionary of the Thames*, 1881, s. 179. [dostupné online]

<https://play.google.com/books/reader?id=g8IHAAAQAQAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=cs&pg=GBS.PP2>

Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869 Mayhew, H. – Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*,

London 1862

Phillips, W., *The Wild Tribes of London*, London 1855 *Quarterly Review*, Vol.129, no.257, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index>

2012.htm

Literatura A) Monografie

Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002 Arnold, C., *Underworld London*, London 2012 Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970 Durston, G. J., *Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London*, Cambridge 2012

Feldman, P. H., *Jack Rozparovač*, Praha 2009 Franklin, A., *Jack the Ripper*, Praha 2016 Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998 Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003 Judd, D., *Impérium*, Praha 1999

60

London 1994

Kellett, J. R., *The impact of railways on Victorian cities*, New York 1969 Kennedy, P., *Vzestup a pád Velmocí*, Praha 1996 Kolektiv autorů, *The Victorian City*, London 1973 Porter, B., *Britannia's burden : the political evolution of modern Britain, 1851-1990*,

Porter, R., *London: A Social History*, Cambridge 1995 Sheppard, F., *London: A History*, New York 1998 Steinbach, S. L., *Understanding the Victorians: Politics, Culture and Society in*

Nineteenth-Century Britain, London 2012

Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993 Tames, R., *Political London*, London 2007 Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Příbram 2005

B) Odborné články SKOKAN, P., *Navy Estimates and Gladstone's Resignation*, in: SKŘIVAN, A. –

SUPPAN, A., *Prague Papers on the History International Relations*. Prague : Institute of World History, 2008. Dostupné online. ISBN 978-80-7308-254-3. S. 567-572. (anglicky)

Internetové odkazy http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne
<http://www.victorianweb.org/history/pms/gladston.html> <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/robert-gascoyne-cecil> <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>

61